

קונטרס כבוד מלכים

והוא פסק דין בענין ששורפים בגדים יקרים

בהילולא דרשב"י זיע"א

אשר העלה על שולחן מלכים כבוד הרב הגאון

מוהר"ר שמואל העליר זצלה"ה

ראב"ד בעה"ק צפת ת"ו

נדפס מחדש

ל"ג בעומר תשע"א לפ"ק

פעיה"ק צפת ת"ו

קונטרס כבוד מלכים

והוא אומר ודברים, לצלול במים אדירים, לישר את ההדורים,
להשקיט את הערעורים, ולישב דברי העוררים, הפותחים ואומרים,
דאבל תשחית עוברים, במנהג ישראל מהורים, שבעת שמחה ושירים,
בציון אור האורים, רשב"י ראש לחברים, בל"ג לספירת עומרים,
משליכים לכבודו בגדים יקרים, אל שריפת יקוד מדורים.
אשר נאזר בגבורה, במלחמת אש דת השערה, להוציא הלכה ברורה,
כזהר הרקיע מזהירה, דאין כאן מעשה לאסורה, כי אם כבוד התורה.
הגאון מוה"ר רבי שמואל העליר זצוקללה"ה

ראב"ד דעיה"ק צפת ת"ו

יוצא לאור ע"י
מוסדות "בת עין"
פעיה"ק צפת ת"ו

© כל הזכויות שמורות
למכון "עלי עין"
שע"י מוסדות "בת עין"
ע"ש הגה"ק רבי אברהם דב מאוריטש זיע"א
בעיה"ק צפת ת"ו

נשמח לקבל כל חומר הנוגע לקונטרס,
הן לחלק ההלכה הן לחלק ההיסטוריה
ובכל ענין אחר וכן הערות והארות

בפאקס: 04-6668170

אימייל: Hbasayin@Gmail.com

או לכתובת:
מוסדות בת עין
קרית מאור חיים 5/1
צפת 13440

קונטרס כבוד מלכים

והוא פס"ד בענין ששורפים בגדים יקרים בהלולא
דרשב"י זיע"א אשר העלה על שולחן מלכים כבוד
הרב הגאון מוהר"ר שמואל העליר הי"ו
רב"ד בעה"ק צפת ת"ו .

נדפס

פע"ה"ק ירושלים תובב"א

בדפוס הר"ר יואל משה ביה"ס ז"ל

שנת תרל"ד לפ"ק

צילום שער דפוס ראשון שהדפיס רבינו בשנת תרל"ד

ספר הלולא רבא

אשר ילמדו בו בית ישראל בחשק ובאהבה . כל"ג
לעומר אשר יספרו לו בחבה . כל כי עשרה קובעים
ישיבה . פותחין וקורין בתורתו של רבי העריכה . הוא
ההנא הקדוש שר הצנא . יחד כולם ישאו קולם
בשכחא רבא . כולם שוים לטובה . ברכור ובמחשבה .
ישישו בשמחה נשגבה . זה היום מקורש קרושה רבא .
בזכותו תכנה אהליכה . ותחזור העטרה החשובה . והנה
הגואל בא . בירושלים קרתא רבא . והיה ה' למלך
בקרבה . יגלה כבוד כארצנו ארץ טובה ורחבה . אמן

אח"כ כן יהי רצון :

Handwritten signature and decorative flourish.

פה ליוורנו

סנת ברבות המעבה לפ"ק

ברפוס חדש של החכם
אליהו בן אמוזג וחברו הי"ו
מרפיסים ומוכרי ספרים

ספר "הלולא רבא" - לימוד לל"ג בעומר, ועליו חתי"ק של רבינו

הסכמת הרב הגאון המפורסם ראשון לציון
מוהר"ר אברהם אשכנזי זצ"ל^א

אנכי הרואה, האי פסקא דדינא, ונקראה בשם כבוד
מלכים, דשדר לן מר שמואל גאון, דינא רבה
ויקירא, והראה עוצם בקיאותו וחריפותו, אשרי יולדתו.
אשר יצא לישע. לקיים מנהגן של ישראל הבאים
להשתטח על קבר התנא האלקי רשב"י זיע"א, ובליל
הילולא שורפין על קברו בגדי יקרי הערך, משי
ורקמה. והיה מי שגמגם בדבר משום ליתא דבל
תשחית.

איברא שהמגמגם הראשון היה גאון עוזינו מוה"ר
מופת הדור והדרו בעל חקרי לב ז"ל, ונדפסו דבריו
במהדורה בתרא (חלק יו"ד סימן י"א). סוף הפסק קרא ערער
ברתת וזיע, ע"ש^ב. ואני מאז בראותי דבריו הייתי אומר
הנח להם לישראל, שאפשר יסוד המנהג היה ממה
שלא ראינו שום נביא ושום תנא ואמורא דקרי ליה
יום המיתה יום הילולא, ואדרבא כולם ראוי להתאבל
כיום גדליהו בן אחיקם, אבל לגבי רשב"י ראוי לעשות
הילולא ביום הסתלקותו מן העולם, שכך הוא בעצמו
נתרצה בזה, וטעמו ידוע הקורא באדרות שבו ביום

א. שימש כ"ראשון לציון" – רב הראשי הספרדי לארץ ישראל בשנים
תרכ"ט-תר"מ.

ב. דבריו הובאו להלן במבוא לקונטרס (עמוד 12).

נתקנו העולמות, ואין לך שמחה גדולה כזאת, דעיקר תפלותינו ולימודינו ע"ז באנו לתקן הניצוצין שנפלו ולהביא המוחין ממקום עליון. הגם שאיני כדאי בדברים העומדים ברומו של עולם, ואיני מאנשיה, מכל מקום המקום גורם כי רשב"י זלה"ה גילה עמיקתא ומסתרתא. ובלי ספק שבכל שנה ושנה בו ביום הילולא עושה רושם למעלה כיום הסתלקותו, כנודע מנס פורים. וטרם עשות ההדלקה יושבים החכמים ה"ע ולומדים הזוה"ק והאדרות, ובתוך זה נטפלים בהדלקה לעילוי נשמתו. ואין ספק שביה בליליא בקוראם את האדרות ורואין כיצד נתקנו העולמות, ושהארץ אותה הלילה היא גבוה למעלה, ראוי ליקרא בכל שנה ושנה יום הילולא, ומרוב השמחה. וקרא כתיבי וגילו ברעדה. הרי זה דומה למ"ש בפרק אין עומדין (דף ל"א, א) מר בריה דרבינא עביד הלולא לבריה חזינהו לרבנן דקבדחי טובא אייתי כסא דמוקרא בת ד' מאה זוזי ותבר קמייהו ואעציבו ע"ש. והכא נמי דכוותיה, זו היא מליצתי מאז. וזה לא יגהה מזור על מה שחדשים מקרוב שמעתי שעושין על קבר התנא רבי מאיר בעל הנס זיע"א. האמנם הן עתה ראיתי מראות אלקים כהדין פסקא אשר כוננו ידי הדר"ג שיחיה, שלא הניח פינה וזוית מלא וגדוש, אין ספק בהצטרפם יחד יצא הדבר בהיתר על מתכונתו, וקרינן עליה דמר המקרא (תהלים מה, ח) "אהבת צדק

ותשנא רשע", [דרשו ז"ל (בר"ר מט, כ)] אהבת לצדק
בריותי ושנאת מלחייבם על כן משחך אלקים לעולם
ועד. וחפצי ורצוני היה להשתעשע בדבריו הנעימים,
אך חלישתי גברה מאד באלו הימים.

ומכל מקום בעיקר הדין דבריו אינם צריכים חיזוק
מאיש כמוני, כי דבריו חזקים כראי מוצק, ומשום
עשה דכבוד תורה באתי על החתום פה עה"ק ירושלים
ת"ו. המעתיר לצור עוזי ומעוזי.

הק' אברהם אשכנזי ס"ט^ג

ג. הה"ג הוסיף הערות על הקונטרס, ודבריו נדפסו בגוף הקונטרס
בהיקף סוגריים מרובעים, ופותחים ב"אמר אברהם ס"ט".

תעודת הרבנים הגאונים המפורסמים

מעיה"ק ירושלם תובב"א¹

בעזה"י	בעזה"י
חיבוריו של הרב הגאון	כן בקדש חזינו קונטרס כבוד מלכים
המפורסם וכו' מו"ה	שחיבר (לכבוד הלולא דרשב"י זיע"א)
שמואל העליר זצלל"ה	כבוד הרב הגאון הקדוש המפורסם
ראב"ד בעיה"ק צפת	וכו' מוהר"ר שמואל העליר זצלל"ה
תובב"א, אינו צריך	ראב"ד מקודש בעה"ק צפת ת"ו, ויצא
להסכמה, כי מלאה כל	לאור שנת תרל"ד, וכעת התעורר נכדו
ארץ הקדושה מכבודו, רק	המופלג בתורה ויראה מו"ה שלום
באנו בעתירה להיות	העליר נ"י להדפיסו מחדש, ובכן לבנו
מסייע שיש בו ממש	לחוקקי ישראל המתנדבים בעם, לקוח
למען יוכל להוציא	את ספר הקדוש הנזכר מאת נכדו
מחשבתו לפועל, ובודאי	הנזכר במחיר אשר יושת עליו, הביאו
זכותא דהגאון מהר"ש	ברכה אל תוך בתיכם, וברכתם גם את
העללער ז"ל יעמוד לכל	האברך הנזכר אשר אין לו כל עסק
מסייע.	מענייני העולם רק תורתו אומנתו
ובאעה"ח הבד"ץ פה עה"ק	ועניו ומחסורו נורא הוא, להיות
ת"ו, ג' בהר תרעד"ל.	למשען לו בכל אשר תמצא ידכם
נאם משה נחום	במצות תמכין דאורייתא. וזכות המצוה
וואללענשטיין	תגן עליכם להושע בכל משאלות
נאם ארי' לייב בהרא"ד ז"ל	לבבכם הולך ואור כאשר קותה
נאם צבי פסח	נפשותיכם ונפשות בד"צ דפעה"ק
במוהרי"ל פראנק	ירושלם ת"ו.
	המדברים לכבוד המצוה והרה"ג המחבר
	זללה"ה, חותמים בברכה ט"ז אייר
	התרע"ד.
	נאם ליפמאן דוד במהר"י ז"ל
	נאם מאיר איזראעל דיין צדק פה עיה"ק
	נאם ירוחם פישל בהרמ"י ז"ל

❖ מבוא ❖

פולמוס שריפת הבגדים

א. אור היקוד הם יוקדים

נלהבים ומרגשים הם תיאורי הנוסעים שביקרו בארץ ישראל ועלו מירונה אל ציון המצוינת דהרשב"י זיע"א. וביותר של אלו שזכו להיות שם ביום חתונתו ושמחת לבו - יום ההילולא ל"ג בעומר. כאשאנו קוראים את ריבוי התיאורים, אנו מוצאים בהם צד שוה לכולם, ש...אי אפשר לתאר. לא את גודל ההתרגשות וההתעוררות ולא את עוצם השמחה וההתלהבות. וכבר העיד הבני יששכר (מאמרי חודש אייר מאמ"ג, ג): "נתאמת לנו מאנשי אמת אשר השמחה ביום הזה על ציון רבי שמעון בן יוחאי היא שלא כטבע". דגש חזק מוצאים בתיאורים על גודל ההתרגשות שאפפה את הקהל בעת ההדלקה על הציון הקדוש, ורבים גם מזכירים את המנהג הנפוץ, לזרוק בגדים יקרים אל תוך שריפת ההדלקה לכבוד התנא האלקי רשב"י זיע"א.

בכדי להבין ולהשכיל מה היה המנהג שעליה נתעורר קצפם של גדולי ישראל, ואשר עליה נחלץ רבינו לכתוב קונטרס מיוחד לדון ולפלפל בהיקף נפלא בדיני "בל תשחית", בכדי להגן על מנהג

ישראל תורה ולהוציא לאור חיבור זה, נצטט כאן מתיאורי המבקרים המספרים על המנהג, כדי לקבל מעט רקע.

את התיאורים מן הראוי ומן הכבוד להתחיל בתיאור ביקורו של רבינו חיים ן' עטר זיע"א. האור החיים הק' הגיע ארצה ממרוקו בחודש אב תק"א והתיישב בעכו. בחודש אדר תק"ב יצא למסע בארץ הגליל לפקוד את קברי הצדיקים (בלשון בני ארצות המערב "זי"ארה"), באותה תקופה שהה בצפת משם פקד את הקברים שבאיזור. חיבה יתירה נודעת לתיאור זה, כיון שהוא המוקדם שבתיאורים שמצאנו בכתב המזכירים את ענין שריפת הבגדים. ועוד גם זאת, שרבינו בסיום הקונטרס (עמוד לה) מעיד על מה ששמע מרבי קשישאי רבני הספרדים שסיפרו על ביקור האור החיים הק' על ציון הרשב"י בו שרף בגדים לכבוד הרשב"י¹. וזהו תיאור הנסיעה כפי שכתב תלמידו:

היום יום בשורה יום ב' ה' ² לאדר ב' שנת וית"ן ל"ו (תק"ב) יצאנו מעכו יע"א לצפת תובב"א לראות את פני האדון ה' צבאות בארץ הגליל³... לצד שמאל דרך כניסה קבור

1) אם כי אמנם רבינו מביא שעל פי מה ששמע מזקני הספרדים היה זה ביום ל"ג בעומר, ובאגרת שלפנינו מסופר שהביקור היה באדר. מאוד יתכן שעדות זו שמביא רבינו הוא אותו ביקור המובא כאן, אך משך השנים עשו את שלהם ונשתנו הפרטים. בכל אופן עיקרו של הסיפור במקומו עומד.

2) יש לציין שבשנת תק"ב חל ה' באד"ב ביום א' (ואינו יכול לחול ביום ב'), אך ככל הנראה יצאו בליל אור ליום ב' ואת היום בחודש כתב כפי היום שעבר.

3) ראה זוה"ק (ח"ב לה, א): "שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' – מאן פני האדון דא רשב"י".

רשב"י, על קברו מצבה אחת... ובראש המצבה גומא גדולה, לפי ששם מדליקין בכל לילה על זה האופן, לוקחים בגדי פשתן לבנים וטובים, כל אחד לפי ערכו, ועושים אותם חתיכות חתיכות, וטובלים אותם בשמן זית וממלאים הגומא [שמן] זית, ודולקים אותה ונראה אורה עד צפת וזה מעלה גדולה להרשב"י. ופעם שלחה גבירה אחת מקוסטנטינא בגד אחד ארוג עם כסף שזה מאה פיישאש והדליקה אותו לכבוד הרשב"י ע"ה. וכל אחד לפי כחו, והרב הדליק כמה בגדים גם אני עבדך הדלקתי למנוחת אמי מנ"ע. ולצד ימין רבי אליעזר ועל קברו כמו אביו גומא והדלקתי גם עליו וכן על קבר רבי יצחק.

אחריו מצאנו בספר המסע "ידי משה" שכתב הנוסע רבי משה ירושלמי, שעלה מארצות אירופה להתיישב בארץ ישראל. בספרו מתאר הכותב את מסעותיו בין ערי ארץ ישראל, וכוונתו בספרו לעורר את אחינו פזורי ארצות הגולה להתנער מעפר ולעלות ליישב את ארצנו הקדושה העזובה והחרבה. הספר נכתב באידיש גרמנית, ונדפס באמסטרדאם בשנת תקכ"ט. וכה הוא מתאר את ביקורו בציון המצויינת במירון (בתרגום ללה"ק):

מן החצר נכנסים לכיפה גדולה, ובה מצד שמאל קבור רבי שמעון בן יוחאי, וציון בנוי על קברו, מעל הציון נמשך עמוד אל מעל הכיפה כמו מגדל. על המגדל קערת שיש ולתוכה שופכים שמן זית וקורעים חתיכה מן הכתונת לפתיל להדליק את השמן.

תיאור מפורט יותר מצאנו באגרת המסע של ר' יוסף ב"ר שבת

מקאליש, שעלה ארצה בשנת תקצ"ה, זכה להיות במירון ביום ההילולא:

ועתה אכתוב לך על ההילולא דרבי שמעון בר יוחאי זי"ע... במירון נמצאת חצר גדולה מוקפת חומת אבני גיר בנויה יפה... ועל יד הכניסה לבית הכנסת לצד שמאל מתרומם עמוד... בראש כל עמוד חצוב שקע המכיל 20 מדות שמן, ולאחר שיצקו בו שמן זית, מתחיל השמש להכריז על מכירת מצות הדלקה הראשונה לכבוד התנא רשב"י, והמרבה במחיר זוכה במצוה, בהדלקה זו זכה איש עשיר מעכו במחיר 15000 וחמש עשר גרושים... ועתה פשט העשיר את המטפחת העדינה והיקרה שצנף לראשו והדליק בה את השמן, וכל הנדחק קרוב ללהבה וזרק בה שמלה או מטפחת, נחשב הדבר למצוה רבה ובמיוחד רב ערך של ההדלקה בעיני הנשים, וכל אחת רואה חובה לעצמה לזרוק לתוך הלהבה שמלה מטפחת או סינר...

וממשיך שם בתיאוריו על שלש הדלקות נוספות שנמכרו שם, והם: על ציון רבי אלעזר בנו, על ציון רבי יצחק ועל ציון רבי יוחנן הסנדלר, (מפני אורך התיאורים הנפלאים וקוצר הגיליון לא נוכל לצטט כולן). הצד השווה בכולן, שקונה ההדלקה היה פושט מבגדיו היקרים ובהם היה מדליק את המדורה, ובעקבותיו זרקו כל הנוכחים בגדים יקרים.

בדרך אגב נוסיף כאן פרט מענין שמצאנו ברבות מן הסיפורים, שבמשך שנים רבות היתה חזקת ההדלקה בליל ל"ג בעומר בידי הספרדים ובליל ל"ד בעומר בידי האשכנזים, כשבדרך כלל היתה

נקנית ע"י רבני צפת ודייניה. וכפי שממשיך לספר נוסע זה על מכירת ההדלקות בליל ל"ד בעומר:

אור ליום ל"ד למנין בנ"י קנה את המצוה ההדלקה הרב הקדוש בוצינא קדישא כק"ש מו"ה אברהם דוב נ"י (ה"ה הרה"ק מאווריטש בעל ה"בת עין")...

רבי מנחם מענדיל מקאמניץ, עלה מליטא לארץ ישראל בסוף שנת תקצ"ג והתיישב בצפת, וחוה בה את שנותיה הקשות שידעה צפת בתולדותיה בין השנים תקצ"ד-תקצ"ז (בתקופת חיי רבנו), ועל אף כל זאת העלה את רישומיו על הכתב "למען דעת כי ה' אתם בכל מקומותם וידו נטויה לחלצנו מצרותינו", והעלה אותם לדפוס בספר "קורות העתים" כדי לעודד אחרים מבנ"י לעלות אל הארץ. בפרק עלית הארץ הוא מתאר מעט מקורות הארץ, ובו הוא מזכיר את מנהגי ל"ג בעומר בחצר הקודש:

ובל"ג בעומר מתקבצין הרבה יהודים מהרבה עירות לצפת ומשם נוסעים לכפר מיראן אל חצר שעל קבר רשב"י... גם יש עוד עמוד של שיש עומד בתוך החצר ועל ראשו בית קיבול גדול, ובערב שהוא היאר צייט הנקרא הילולא דרשב"י מכריזים מי ירצה לקנות מצות ההדלקה על העמוד, ויש נותנים אלף טאלער או יותר, והקונה פושט ממנו שאהל טוב וגדול ומניח תוך בית הקיבול ומדליקו שם, והכל לכבוד רשב"י...

אף ד"ר אליעזר הלוי - מזכירו ויד ימינו הנאמן של הדורש טוב לעמו סר משה מונטיפיורי, ביקר בארץ בתקופה ההיא בשנת תקצ"ח, לאחר הרעש הגדול שפקד את צפת והגליל בשנת תקצ"ז.

והעלה על הכתב את רישומי ביקורו בערי הארץ, וכה הוא מתאר את ביקורו במירון:

ראשונה פקדתי את קבר רבי שמעון בן יוחאי... בחלל החדר הראשון, עומדת מנורה גדולה בעלת יותר מחמש מאות נרות אשר משפטים להדליק אותם כולם ביום מיתת רבי שמעון בן יוחאי - הוא יום ל"ג בעומר. גג עגול לבנין ההוא, ומעלותיו המובילות אליו הן מבחוץ, עליו עמוד אחד ובית קבול בראשו אשר ימלא ביום הנזכר שמן עד אשר יאיר על כל סביביו. ועוד עמוד גבוה עומד הלאה לצד שמאל, באופן ששני עמודי האש יבשרו את שמחת היום ההוא. בשני בתי קבול האלה ישליכו נשי התורכים - אשר דרכן לבוא שמה ביום ההוא - מטפחות ראש יקרות, מטפחות ידיים מרוקמות בזהב וצעיפים פרסיים יקרים לשרוף אותם באש קרבן כליל לכבוד רשב"י.

תיאור נוסף משנת תר"ז שכתב הנוסע ישראל בן יוסף למשפחת בנימין (שכינה את עצמו "בנימין השני" מאחר שראה עצמו כממשיכו של התייר הגדול ר' בנימין מטודילא). בין תיאוריו המורחבים על ההילולא על ציונא קדישא במירון הוא כותב:

ביום שמונה עשר לחודש אייר בכל שנה ושנה, יחוגו פה חג גדול כמה אלפים מאחב"י... בליל יום שמונה עשר באייר תתחיל העבודה זו תפלה. בראשונה ילמדו בספר הזוהר ובחצות הלילה יתפללו תפלות מיוחדות בשיר ורננה... להגדיל שמחת החג ידליקו נרות רבות, וביחוד מדליקים כלי נהרה גדול בחדר הראשון בבנין הנזכר המכיל בתוכו

מאה מדות שמן זית זך. להדליק כלי הזה הנקרא הדלקה דרבי שמעון, יחשב למצוה רבה, ומוכרים הזכות בעד כסף רב... כמה מעשירי העם ינדבו את מלבושיהם השזורים בחוטי זהב וכסף לעשות מהם הפתילות להדליק הנרות, ככה יגדל זכר כבוד הרשב"י בעיניהם...

ש"ע רי ירושלים" הוא ספר המקיף את ענייני ארץ ישראל, שנכתב ע"י רבי משה ריישער שעלה עם אביו בעודו נער מרישא שבגאליציא לירושלים והובא לדפוס בשנת תרכ"ח. בפרק ט' הוא כותב על מנהגי ארץ ישראל, וכמובן מזכיר את מנהג העליה למירון בל"ג בעומר:

המנהג בעה"ק צפת"ו לילך בל"ג לעומר יום הלולא דרשב"י, לכפר מירון אל ציון שלו... השמש מכין בלויי בגדים הרבה מאד, ונותנם בהספל אשר על עמוד של אבן על הגג הכפה המכוון כנגד ציון רשב"י, ושופך שמן כמים עליהם. והשמש מכריז כמה נותנים בעבור ההדלקה הראשונה - של רשב"י, וכל אשר ידבנו לבו יקנה אותה בכסף מלא, פעמים יהיו הקנויים כעשרת אלפים גרוש... והקונה הדלקה ראשונה משליך לתוך האש בגדים יקרים של משי ומזוהבים ומטבעות של כסף וזהב לקרבן כליל לכבוד רשב"י, ואיש איש ואשה ישליך בגדים נכבדים לתוכו להעלות את הנרות... ואח"כ ילכו אל אל העמוד השני אשר על הגג שהוא מכוון נגד ציון ר"א בנו... וגם שם משליכים בגדים הרבה... וכן גם אצל רבי יצחק ורבי יוחנן הסנדלר.

מתיאורים אלו מקבלים כבר תמונה ברורה שבמשך שנים רבות היה זה המנהג שבעת השמחה על הציון הקדוש, ולא דוקא בל"ג בעומר אבל בעיקר אז, היו שורפים בגדים יקרים לכבוד התנא האלוקי רשב"י ור"א בנו, אמנם לא נדע מתי התחיל המנהג, אך התיאור המוקדם ביותר שמצאנו הוא לשנת תק"ב בעת ביקורו של האור החיים הקדוש. (יש לציין שישנם עוד תיאורים המספרים על שריפת "בלאי בגדים", אך לא מצאנו לנכון לצטטם כיון שאינם ראייה לנידון הקונטרס דידן).

לאחר שקיבלנו את תמונת המצב הלזו, נוכל לעבור לפרק הבא על הערעורים נגד המנהג.

ב. קול מערער ואומר

בקול העירעור והמחאה אנו מוצאים שני תשובות מגדולי ישראל. את דבריהם הנוגעים לענייננו נצטט במילואם, כיון שבדברי רבנו אנו מוצאים תשובות מוכנות לכל הטענות העולות שם.

וזה אשר לראשונה הגאון רבי רפאל יוסף חזן, שהיה הרב הראשי וראשון לציון בארץ ישראל (נפטר תק"ע). בספרו שו"ת "חקרי לב" (מהדורא תנינא חלק יוד סימן יא), וזה לשונו שם:

"ומזה נראה לי המנהג ששמעתי דבעיה"ק צפת ת"ו⁴, שמדליקים דברים יקרים ששויים שלש מאות או חמש מאות אריות בהלולא דרשב"י ז"ל, שכורכים אותם בשמן ומדליקין.

(4) באותם שנים לא היתה מירון מיושבת ביהודים, לכן נתכנתה מירון על שמה של צפת שהיתה היישוב היהודי הקרובה ביותר.

ואיני מוצא בזה צד היתר, דנראה דאיכא איסור בל תשחית דרבנן. ואיני מאמין שהראשונים נהגו כן, אם לא שנשתרבב המנהג מחדש. דאפילו בשמחת בית השואבה לא היה מדליקין כי אם מבלאי מכנסי הכהנים ומהמיניהם.

ואי משום דשורפין על המלכים, אין זה כי אם במלכים, ובעת מיתה, וגם מבואר שם דאין שורפין אלא מיטתן וכלי תשמישן, אבל שאר דברים לא הותר. ועם שידעתי גדולת רשב"י ז"ל בשמים ממעל ועל הארץ, ומי אני לדבר בדבר הנוגע קצת לכבודו ז"ל, אך ידעתי כי לא לפניו חנף יבא, ולבי אומר לי דאין רצונו בכך, וא"ש את"ם."

והבא אחריו הוא הגאון רבי יוסף שאול נאטאנזאהן אב"ד לבוב (נפטר תרל"ה), בספר תשובותיו "שואל ומשיב" (מהדורה חמישאה סימן ל"ט), וזה לשונו:

"אבל באמת הרבה יש לדבר על מה שנהגו לשרוף בגדים עליו בל"ג בעומר, והם עוברים על בל תשחית, וגם על מלכים ונשיאים לא התירו רק בגדי מטתו וכלי תשמישיו, כמבואר ביורה דעה סימן שמ"ח ס"א, ובחידושי שם כתבתי דהטעם משום דבלאו הכי הם אסורים, מאחר דאין משתמשין בשרביטו ובכלי תשמישו, שזה מכבוד המלך, ואם כן ל"ש בל תשחית דאינו תועלת עוד. ועיין בש"ך שם שאולי כוון לזה, וגם שיידע עשה דכבוד המלך שהוא כבוד כל ישראל, כמו שכתבו התוספות בעבודה זרה דף י"א, אבל כאן מה כבוד יש. וגם הוא דרכי אמורי וכמבואר בעבודה זרה שם ובשולחן ערוך דשורפין על המלכים ולא משום

דרכי האמורי מלבד דלשאר אנשים מלבד הנשיא והמלך, יש בו משום דרכי האמורי. ואף הנביאים והחסידים ותלמידי חכמים בכלל.

ובאמת שכן עד היום המנהג ביניהם כן, והרבה יש לדבר בזה, ומה אעשה כי בעו"ה לא ישמעו בזה לקול המורים, וכבר אמרו כשם שמצוה לומר דבר הנשמע וכו', ובפרט בדבר שנהגו וחושבין ההמון שמצוה הן עושין שקשה לפרוש, וישראל קדושים ורוצים לזכות במצוה. ופשיטא שבימי האר"י ושאר קדושים אשר בארץ לא היו עושים רק לימוד על קברו ותפלות ותחנונים שבמותו וביום זה יתעורר רחמים על ישראל, ופשיטא שהב"י וסייעתו לא היו מניחים לעשות כזאת, ורק אח"כ נתפשט המנהג, ואח"כ חשבו למנהג קדום ומתייראים שלא יענשו ח"ו. ואני ערב להם שאם היו לוקחים אותו ממון והיו מפרנסים עניי ארץ ישראל בזה, שיותר היה ניחא לרשב"י והנאה לו והנאה לעולם".

והנה רבינו בפתיחת הקונטרס כותב שחיבור זה הוא תשובה למכתב ששלח אליו תלמיד חכם אחד מירושלים שבו:

"קורא תגר וערעור על שנהגו בהילולא רבה בל"ג בעומר במירון ת"ו לשרוף בגדים יקרים מאוד, לאמר כי הלא איכא משום בל תשחית".

מטענותיו של אותו חכם ניתן להניח שתמך יתדותיו על דברי התשובות שהובאו. אף רבינו בתשובתו מתייחס לכל הטענות

ההלכתיות שעלו בתשובות, על אף שאין רבינו מזכירם באופן מפורש בכל הקונטרס.

ג. מגיני כבוד מלכים

שולח המכתב התכוין ככל הנראה שרבינו אשר כרבה של צפת בידו סיפק לעשות - יפעל לביטול המנהג. אך רבינו נחלץ חושים להגן על מנהג ישראל, וכארי התנשא ללחום את כבוד המלכים - מאן מלכי רבנן, לדון ולפלפל באריכות להוכיח שאין כאן שום איסור, לא משום "בל תשחית" דאין עושין דרך השחתה, ולא משום "דרכי האמורי", דכמו ששורפין על המלכים כך שורפין על החכמים, ואדרבה מצות כבוד התורה יש כאן.

תמך גדול קיבל רבינו מרבה של ארץ ישראל ה"ראשון לציון" הגאון רבי אברהם אשכנזי, אשר נתן את הסכמתו על הקונטרס ואף הוסיף עליהם הערותיו. בתוך דבריו אף מצא הרא"א לנכון להיות מגן על עצם עשות יום זה ליום שמחה, שגם על זה יצא עוררים מגאוני ישראל, גם ה"שואל ומשיב" בתשובתו הנ"ל, וכן מרן ה"חת"ם סופר" בתשובותיו (יוד סי' רל"ג). ועל זה הוא כותב:

"אבל לגבי רשב"י ראוי לעשות הילולא ביום הסתלקותו מן העולם... ובלי ספק שבכל שנה ושנה בו ביום הילולא עושה רושם למעלה כיום הסתלקותו... וטרם עשות ההדלקה יושבים החכמים ולומדים הזוה"ק והאדרות, ובתוך זה נטפלים בהדלקה לעילוי נשמתו..."

הגאון רבי יהושע ישראל מקוטנא (נפטר תרנ"ג) מביא בספרו

"ישועות מלכו" (קריית ארבע עמ' 152) את מנהג שריפת הבגדים, וכותב להמליץ עליה בדרך אגדה:

"מנהג ארץ ישראל בל"ג בעומר על קברו של רשב"י לשרוף בגדים, וכבר עורר בזה החת"ם סופר. ויש להמליץ על זה, כמו שבאדם וחווה קודם החטא היו ערומים בלי לבוש, ורק לאחר החטא הלבישם השי"ת בכתנות עור... כמו כן ברשב"י מצינו שישב במערה בלי לבוש, והיה מדרגתו כמו באדם הראשון קודם החטא, וזה מרמזים בשריפת הבגדים, שצדיק הזה לא היה צריך למלבוש".

גם רבינו יוסף חיים בעל ה"בן איש חי" בספרו "תורה לשמה" (שאלה תצ), בתשובה על דין בל תשחית מזכיר את המנהג ומגין עליה, וזה לשונו:

"והנה בזה תדע כי מנהג ישראל שהולכים בליל ל"ג בעומר למירון ושם מדליקים חתיכות בגדים חשובים לכבוד הרשב"י זיע"א, אין לפקפק על זה, מאחר שהם מתכוונים לשם מצוה אין כאן חשש בל תשחית, ומנהג ישראל תורה הוא".

ד. אחר הדברים האלה

אכן אנו מוצאים שקול המחאה לא הצליח לבטל את המנהג הקדוש, ואף בשנים לאחר מכן נמשך המנהג.

באגרת "מסע היר"ח" לר' יוסף חיים אופלטקה שנסע מירושלים למירון להשתתף בשמחת ההילולא בל"ג בעומר תרל"ו (שנתיים

אחר הדפסת קונטרס זה ע"י רבנו), הוא מזכיר את המנהג, ואף את הפולמוס שכבר התעורר סביבה:

מנהג קדוש בצפת לשרוף בגדים יקרים בתוך מקום ההדלקה של התנא הרשב"י זיע"א. וכמו זר בעיני הגאון המפורסם בעל "חקרי לב" זצ"ל, כי עוברים על בל תשחית. ברם הרה"ג כמוהר"ר שמואל העליר נ"י, אסף איש טהור מש"ס ופוסקים ברוחב בינתו במאמר מיוחד "כבוד מלכים", והראה לדעת כי מנהג ישראל תורה, ואתו עמו הסכים הרב הגאון עט"ר ראשון לציון נר"ו.

אף בתיאוריו הנלבבים של הגה"ח רבי מנחם מענדיל ראב"ן, בספרו "מסע מירון" מוזכר המנהג. רבי מנחם מענדיל יצא מביתו שבגאליציא בשנת תרמ"ח (לאחר פטירת רבנו בשנת תרמ"ד) בכדי לעלות לפקוד את ציון הרשב"י ביום ההילולא. בסופו של דבר עלה והתיישב בירושלים, והעלה על הכתב את רשמי נסיעתו והדפיסם בשנת תרמ"ט, ושיגרם אל רעיו וידידיו כדי להדביקם בשלהבת אש קודש של חיבת הארץ. בין תיאוריו הנוראים והנפלאים על גודל השמחה בל"ג בעומר הוא כותב:

כחצי שעה אחר בואי, אחר אשר הכינו את העששית הגדולה אשר על ראש הגג, מכוון נגד קבר התנא, עלה כל העם מקצה הגגה, וכל אחד מאשר היה אתו מטפחת יפה, שמיכה נאה, כובע יקרה, השליך אל תוך שריפת אגן השמן...

לפנינו תיאור נוסף של נוסע שביקר בל"ג בעומר שנת תרס"ד: על יד מצבת הקבר המתרומם מלמטה מתוך ה"מדרש"

עומד יהודי זקן ובלי הרף הוא משליך בגדים שונים אל תוך החור העגול המחוצב בתוך כרכוב הקבר ממעל... שמלה אחרי שמלה, מטפחת אחרי מטפחת, כולם רטובים וספוגים שמן, ואליו ניגשים בכל רגע אנשים ונשים, נערים ונערות. בידי כל אחד מהם מנחה ונדבה, בגד שמלה מטפחת ושמן קרבן עולה על קבר בר יוחאי. והנה אשה אחת ניגשת אל הקבר וברגשי קודש היא מושיטה שמלת משי לבנה. בידה בקבוק מלא שמן. ומושיטה אותו לזקן כדי שירטיבן בשמן, ידליקן וישרפן בשלהבת האבוקה שלהבת הצדיק. אחד מדייני צפת ניגש בדחילו ורחימו ואחרי שלחש בשפתיו כמה מילים, השליך את לפיד האבוקה אל תוך השמן.

וזאת אשר לאחרונה, מה שכתב המקובל רבי אשר זעליג מרגליות בספר "הילולא דרשב"י" ומביאו בנו ר' שלמה אליעזר בקונטרס "ענייני הילולא דרשב"י" המצורף לספר "טעמי המנהגים" (אות י"ד):

נוהגין בכפר הקודש מירון שעם התקדש ליל ל"ג לעומר, עולים על גג מערת הרשב"י ששם נמצא עמוד של חומה, ועליו כמין ספל גדול ששופכים לתוכו שמן ומטילין לתוכו בגדים יקרים וזהב...

ראה עוד אריכות בענין זה

בספר "שדי חמד" אסיפ"ד מערכת א"י אות י.

להשלמת היריעה נביא ציטוט משו"ת "אוריין תליתאי" (סימן נ"ב) להג"ר משה תאומים אב"ד האראדענקא זצ"ל, ששלח אל רבינו בענין הקונטרס:

"שמואל בקוראי שמו, יהי ה' עמו, כבוד ידידי הרב הה"ג מעוז ומגדל, אור נערב, עוסק בחוקי חורב, צנא מלא ספרא, איש אשכולת, עמית בתורה ומצות, כש"ת מוה' שמואל העליר נ"י, ראב"ד בעיר הקודש צפת תובב"א.

נתכבדתי בקונטרסו "כבוד מלכים" הנדפס דשדר לן מר, והוא תשובה ע"ד חכם אחד מירושלים עה"ק תובב"א, אשר קרא תגר על מה שנוהגין בהילולא דרשב"י בל"ג בעומר לשרוף בגדים יקרים מאד, וגמגם על זה דהלא אית משום בל תשחית, וההיא דשורפין על המלכים אינו אלא כלי תשמישן וביום המיתה. ומעלת כבוד תורתו יצא לישע לקיים מנהגן של ישראל, שאין בזה שום פקפוק איסור, ואדרבא מצוה איכא. וכל דבריו אהובים וברורים, וקראתי עליהם שפתיים ישק משיב דברים נכוחים"...

כאן באים כמה הערות והוספות לחזק דברי רבינו. (ועוד חזון למועד אי"ה). והוא מסיים את דבריו:

"ולכן חלילה לקרוא תגר על המנהג, ואשרי מי שזוכה לראות בשמחתם וחדות ה' מעוזם.

ואחתום באהבה רבה ובאהבת עולם ידידו מכבדו ומוקירו".

בסיום הדברים נביא מה שהעיד הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא על אביו הרה"ק מרוזין זי"ע שהיה רוכש בכסף מלא את זכות ההדלקה בכסף מלא באמצעות רבני צפת, והחזקה עברה בירושה לבניו אחריו. ובהוספות לספר מסע מירון (עי' הרה"ח בצלאל

לנדוי ז"ל) אף מוסיף שהרה"ק מרוזין היה שולח מידי שנה בשנה מטפחת משי יקרה עבור ההדלקה.

הנה הרה"ק מרוזין נסתלק לשמי מרום בשנת תרי"א, ובאותם שנים כיהן רבנו כרבה של צפת, הרי שלכאורה רבנו היה הרוכש ואף המדליק בשליחות הקודש דהרה"ק מרוזין.

רחמנא אידכר לן זכותא דבר יוחאי

פתח דבר למהדורת תשע"א

בדברי ימיה של היישוב היהודי בעיה"ק צפת אשר ידעה תהפוכות רבות, בולטת דמותו של הגה"ק רבי **אברהם דב מאוריטש** זיע"א בעל **הבת עין**, שכיהן כרבה של צפת וכמהיג עדת החסידים, והיה לאחד ממנהיגיה הגדולים. תלאות קשים ומרים עבר על היישוב בימיו, העיקריים שבהם הם: מרד הפלאחים בשנת תקצ"ד, רעידת הארץ בשנת תקצ"ז, ומרד הדרוזים בשנת תקצ"ח. בימים אלו עמד להם כאב רחום וכרועה נאמן, לחזק ולהחזיק את היישוב בצפת בכל כוחו, למען תישאר לה שריד ופליט, ואכן בזכותו נמשכה היישוב החסידי לעוד שנים רבות, ועד היום אנו עדיין שואבים מאותו כח.

בתליית זכינו להעמיד שם ושארית לרבינו הק' ה"בת עין" זיע"א, אשר לא השאיר אחריו זש"ק, והקמנו תלמוד תורה חסידי באידיש על שמו, וצעירי צאן קדשים הם המה לבניו יחשבו. וזכות ה"בת עין" וצדקתו תעמוד לעד לידידי המוסד ותומכיה. מחמת הכרת הטוב לא נוכל להימנע מלהזכיר את שמו הטוב של הגה"צ **רבי יקותיאל יצחק שווארץ שליט"א גאב"ד ק"ק בראד** מוויליאמסבורג נשיא המוסד, העושה ומעשה למען קיום המוסד הקדוש.

לימינו של הבת עין בכל אותם עתות צרה, עמד תלמידו המובהק מורנו הגאון רבי **שמואל העליר** זצוק"ל, אשר כינוהו ברוב חביבות "ר' שמואל שלי", ואותו הועיד לכהן כממלא מקומו בתור אב"ד העיר ולמנהיג עדת החסידים. רבינו המחבר היה בזמנו מגדולי הפוסקים, נשא ונתן רבות עם גדולי דורו בשאלות שהתעוררו, והוציא לאור כמה קונטרסים בענייני הלכה בעניינים שעמדו על הפרק, ביניהם: קונטרס זה "**כבוד מלכים**" על ענין שריפת הבגדים על ציון הרשב"י, "**דרך נשר**" על כשרות עופות חדשים שנתגלו בזמנו בחו"ל, "**טהרת הקודש**" פסק דין בענין איסור צורות בביהכ"נ, ועוד. רבים יותר הם מה שנשארו בכת"י ונאבדו במשך הזמן, וחבל על דאבדין.

קונטרס זה נדפס ע"י רבינו בשנת תרל"ד, ואח"כ נדפס בשנית בשנת תרע"ד ע"י נכד רבינו, ומאז נדפסו בכמה מהדורות צילום. בימינו כמעט אזל הספר מן השוק והוא קשה להשגה. לכן אמרנו לההדירו בדפוס חדש ובאותיות מאירות עינים, עם תיקוני טעויות וכו', להגדיל **כבוד מלכים** התנא האלוקי רשב"י ובנו ר"א זיע"א, ולהעלות את שמו וזכרו הטוב של רבינו המחבר על שולחן מלכי רבנן. ואכן מה נכבד היום בו זכינו להוציא לאורה קונטרס זה, מתלמיד רבינו ה"בת עין".

ואלו התיקונים שנעשו במהדורה זו:

- ❖ את המראי מקומות שהיו כבר בדפוסים הקודמים, עשינו אותם באותיות קטנות יותר והקפנום ב-(חצאי עיגול), כדי ליישר את מרוצת הכתב בעיני הקורא.
- ❖ הוספנו מ"מ במקומות שהיו חסרים, והשלמנו את המ"מ שלא היו מושלמים. את המ"מ שהוספנו במהדורה זו, הקפנו ב-[חצאי ריבוע], כדי להבדיל מהמ"מ שהיו בדפוס המחבר.
- ❖ תוקנו הרבה מראי מקומות משובשים, וכמה טעויות הדפוס.
- ❖ במקומות בהם היה נראה לענ"ד שיש להוסיף הסבר או השלמה מן הספרים שהובאו בדברי הקונטרס, הוספנו אותם למטה בשולי הגליון.

וכאן אנו פונים אל הלומדים הנכבדים בבקשה להעירנו ולהאיר עינינו בכל הנוגע בענייני הקונטרס ובל"נ נוכל להשלימם במהדורות הבעל"ט. ואנו מלאי תקוה שהלומדים אכן יפיקו רצון וישבעו טוב ממהדורה זו.

ערב ל"ג בעומר תשע"א לפ"ק

מכון "עלי עין"
שע"י מוסדות "בת עין"
פעיה"ק צפת ת"ו

כבוד מלכים חקר דבר

יום טו"ב אלול תרל"ג

ראיתי ונתון אל לבי. על אשר זה קרוב הגיענו מכתב מתלמיד חכם אחד מעיה"ק ירושלם ת"ז, קורא תגר וערעור על שנהגו בהילולא רבה בל"ג בעומר במירון ת"ז לשרוף בגדים יקרים מאוד, לאמר כי הלא איכא משום בל תשחית. ומה שאמרו [ע"ז יא, א]: "שורפים על המלכים" הלא אינם אלא כל תשמישם וביום המיתה. ובאתי להשיב תשובה משום כבוד מלכים - מאן מלכי כבוד אדונינו רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו, זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן:

בראשונה ראוי לחקור בעיקר ענין הלאו דבל תשחית. וזה לשון הרמב"ם (בפ"ו מהלכות מלכים ה"ח וה"ט): "אין קוצצין אילני מאכל וכל הקוצץ לוקה וכו' ולא במצור בלבד [אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה] כו' אבל קוצצין

א. "כבוד מלכים חקר דבר" - משלי כה, ב. וברש"י: "כשאתה דורש בכבוד מלכים או בכבוד חכמים... יש לך לחקור ולדרוש ולשאול טעם לדבר".

כו'. לא אסרה תורה אלא דרך השחתה. כל אילן סרק כו'. [שם ה"י] [ולא האילנות בלבד אלא כל המשבר כלים וקורע בגדים והורס בנין וסותם מעין ומאבד מאכלות דרך השחתה] עובר בלא תשחית ואינו לוקה אלא מכת מרדות מדבריהם". ועיין בכסף משנה שם³. ועיין בהמגיה אשר במשנה למלך שהקשה על הכסף משנה, מאי ראייה דמייתי מהאי דקרע מאניה למילף מנייהו דשלא בשעת מצור איכא בל תשחית, הא הנהו אינו אלא דרבנן, ותירץ בדוחק, עיין שם. הנה החליט דהשאר דברים הוא דרבנן ממש, ולזה הקשה על הכסף משנה שם.

ולעניות דעתי נראה, לפי מה דנודע דרכו של הרמב"ם בספר המצוות (בשורש ט'), דכל היכא שהכתוב כולל ענינים רבים ומפורש במקרא ענין אחד, אינו

ב. הכסף משנה מביא ראייה להוכיח את דברי הרמב"ם שלא רק במצור לוקה, וז"ל: "בקמא פרק החובל (צא, ב) אמר רב דיקלא דטעין קבא אסור למקצציה ושקיל וטרי אהא ומייתי ראייה מקרא ד'רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא' אלמא דמשמע ליה לגמרא דההוא קרא אפילו שלא במצור משתעי ואמרינן נמי פ"ק דקידושין (לב, א) רב הונא קרע שיראי באפי רבה בריה למחזי אי קפיד אי לא קפיד, ומקשה התם והא עבר משום בל תשחית. ובשבת פרק מפנין (קכט, א) אהא דאמרינן התם דאמוראי היו שורפים כסאות מעולות ביום הקזה לחמם ופריך והא עבר משום בל תשחית אלמא דשלא במצור נמי איכא לאו דבל תשחית":

לוקה אלא על אותו שהוא מפורש, והשאר דמשתמע מהמקרא הוי דאורייתא ממש, אלא דאינו לוקה עליו משום דהוי לאו שבכללות. ועיין במגיד משנה (בפ"א מהלכות איסורי ביאה דין כ"ב) בענין לאו דמחזיר גרושתו^ג. וכן נמי הכי בלאו דלא תשחית הכל הוי דאורייתא, אלא מאי דמפורש להדיא - לוקה, ועל השאר מכות מרדות. ושפיר מביא הכסף משנה ראיה דעל הכל איכא איסור בל תשחית מדאורייתא^ד.

אמנם לא הראה לנו מקום במאי דפסק הרמב"ם דגם שלא במצור לוקה מן התורה, מאין לנו, דהא במקרא אינו מפורש אלא אילני מצור, ואם אינו

ג. דמלשון הרמב"ם שם משמע דישראל שבא על אשתו לאחר שנסתרה אינו לוקה. וכתב המגיד משנה, דאע"ג דביבמות (יב, ב) ילפינן זאת מקרא ד"לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה, לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הוטמאה", לרבות סוטה שנסתרה, מכל מקום כיון דעיקר הלאו הוא על מחזיר גרושתו, הוי ליה לאו שבכללות ואין לוקין עליו לדעת הרמב"ם כפי מה שביאר רבינו בספר המצות בעיקר התשיעי. ומ"מ כיון שפשוטו של מקרא הוא במניעת חזרת הגרושה, המחזיר גרושתו לוקה, אבל הבא על אשתו שזינתה אינו לוקה מחמת לאו זה.

ד. כאן יש לכאורה התייחסות של רבינו לטענת החקרי לב (מהדו"ת חיו"ד סי' ל"ח) דיש בשריפת הבגדים משום בל תשחית 'דרבנן'.

אילני מצור להוי כשאר דברים דאינו לוקה אלא
מכת מרדות^ה:

אמנם הדבר מפורש במסכת מכות (דף כב, א):
"מתקיף לה רבינא, ולחשוב נמי הקוצץ
אילנות טובות, ואזהרתיה מהכא [דברים כ, יט] 'כי ממנו
תאכל ואותו לא תכרות'". והביאו התוספות בפרק
החובל (דף צא, ב ד"ה החובל) ראייה מכאן, דהקוצץ נטיעות
חייב מלקות, וכן ראיתי בספר מגילת ספר^י (לאוין סימן
רכ"ט). ואם כן תו הוי כמפורש בתורה לאו יתירה על
שלא במצור "ואותו לא תכרות", משום הכי לוקה.
אבל שאר דברים אינו לוקה משום לאו דבכללות
כנזכר, אמנם הוי דאורייתא. וכן איתא בספר החינוך
(סימן תקכ"ט^י). ובספר המצוות (מצות לא תעשה סימן נ"ז) כתב

ה. כלומר, דעדיין יוקשה על הכ"מ, דאמנם "שלא במצור" נכלל בלאו
דבל תשחית, אך מנין שלוקין עליו הרי הוי לאו שבכללות.
ו. ביאור על הסמ"ג ל"כמהר"ר בנימין קאזיש זצ"ל, ונתבקש בישיבה
של מעלה בעיר הקדש צפת תוב"ב" (מנוסח השער דפוס קושטאנדינה תקט"ו).
ז. לשון ספר החינוך: "ועובר על זה והשחית אילני מאכל עבר על לאו
זה וחייב מלקות, ועל שאר השחתה בכל שאר דברים שאינן מפורשין
מכין אותו מכת מרדות".

לוקה ע"ש^ה, וכוונתו מכל מקום, אמנם הכל דאורייתא.

[אמר אברהם ס"ט: וכן הסכים בספר לשון ערומים^ט בלשונות הרמב"ם ז"ל (דף י"ט), וכן בספר לחם שלמה בולה ז"ל בדרוש שבסוף הספר]:

אולם בכל זאת בנידון דידן אין שום חשש פקפוק איסור, אלא אדרבה מצוה הוא דאיכא, דהרי אנו רואים בכל דיני בל תשחית המוזכר בש"ס ופוסקים, יוצא כלל דלא אסרה תורה אלא בעושה דרך השחתה, ואין לו שום טעם והנאה אלא גוף ההשחתה. וכמו שכתב הרמב"ם שם [הל"ח] גם באילן מאכל שהוא דאורייתא ולוקין עליו: "אבל קוצצים אותו אם הוא מזיק כו' לא אסרה תורה אלא דרך השחתה". ושם בכסף משנה [הל"י] מביא מקור הדין

ח. לשון הרמב"ם בספהמ"צ: "וכן כל הפסד נכנס תחת לאו זה, כגון מי שישרוף בגד לריק או ישבור כלי גם כן עובר משום לא תשחית ולוקה". ולכאורה משמע שלוקין מדאורייתא, לכן מסביר שאין הכונה שלוקה מדאורייתא, אלא לוקה מ"מ או דאורייתא או מכת מרדות, אך הראיה משם שכולם נכללים בלאו דאורייתא.

ט. להה"ג רבי ברזילי יעבץ, מגאוני איזמיר בשנות הת"ק (רבו של רבי יצחק נוניס בעל "שער המלך" על הרמב"ם).

י. בדרוש רבי שם טוב שאול - דיין בשלונקי, בהספדו על המחבר הה"ג רבי שלמה בולה אב"ד דשם.

מהאי דשבת (דף קה, ב) "הקורע בגדים בחמתו כו'".
 אמנם רבותינו נתנו גבול וקצבה בדבר כהאי דמסכת
 עבודה זרה (דף יא, א) "שורפים על המלכים ונשיאים"^א.
 ואונקלוס הגר שרף בשבעים מנה צורי^ב, וזה חיוב
 דילפינן מקרא [ירמיה לד, ה] "ובמשרפות המלכים" שם,
 ושאר כל אדם הקרע הוא טפח [מו"ק כב, ב] וגם בשעת
 חימום^ג [שם כו, ב]:

אמנם לרבנן אמרו במסכת מועד קטן (דף כד, א),
 דשמואל קרע עליה דרב תריסר מאני, ורבי
 יוחנן קרע על רבי חנינא תליסר איצטלי מילתא, וזה
 משלהם ולא כלי תשמישם, וגם לא הוי בשעת
 מיתה, אלא משום כבוד התורה. דאמרי שם "שאני
 רבנן דכיון דכל שעתא מידכרי שמעתייהו כשעת
 חימום דמי", כי היו דרים רחוקים זה מזה, וכאשר
 יבוא עוד לפנינו בעזר השם יתברך. וגם באור זרוע
 (בהלכות אבל סי' תיח סי"ב) כתב שלא שרף בפעם אחת, אלא
 במשך זמן בכל פעם שלבש קרע.

יא. שהתירו לשרוף רק על מלכים ונשיאים ורק מיטתם וכלי תשמישם.
 יב. כשמת רבן גמליאל הזקן (הנשיא) שרף מכלי תשמישו בשבעים מנה
 צורי.

יג. דהיינו רק בשעת מיתה ולא בשעת שמיעה.

ובתוספות במסכת עבודה זרה (דף י"א ע"א ד"ה עוקרין) כתבו וז"ל: "בשלמא משום בל תשחית ליכא דכיון דלכבודו של מלך עושין כן אין כאן השחתה אלא הוי כמו תכריכין על המת שעושים של מאה מנה", עכ"ל. ולכאורה קשה דברי התוספות מה שאמרו דבשלמא בל תשחית ליכא דכבודו כו', הא זה פשיטא וחוב גם כן, דהא ילפינן מקרא "ובמשרפות המלכים". אבל נראה פשוט דברי התוספות וכוונתם, דלא תימא כיון דהתורה התירה לאו דבל תשחית משום כבוד המלך, אם כן ממילא גם צער בעלי חיים הותר, כי מאי שנא זה מזה, ותו לא קשה קושיית התוספות, ולזאת הקדימו וכתבו, כי לעולם לא נדחה הלאו דבל תשחית כלל, כיון דאין עושים דרך השחתה, לא אסרה תורה כלל ואינו בכלל לאו דבל תשחית. ולזה הקשו שפיר מהאי דצער בעלי חיים, ולזה דקדקו שאין כאן השחתה כלל וכו', וכמו שכתב הרמב"ם הנזכר דלא אסרה תורה אלא דרך השחתה.

ומהתימא על בעל לחם סתרים [ע"ז שם], שהקשה על התוספות מאי אולמי לאו דצער בעלי חיים מלאו דבל תשחית. ובמחילת כבוד תורתו לא דק,

דהא כבר התוספות בעצמו תיקן קושייתו כדאמרינן דאין כאן לאו כלל.

וכמו כן קשיא לי טובא על מה שכתב בספר ארעא דרבנן אלגאזי (סימן של"ו), דמקשה על דברי התוספות אלו, מהאי דפרק מי שמתו (דף י"ט ע"ב) דמשני שם בטומאה דרבנן ומשום כבוד מלכים לא גזרו בהו רבנן, ולפי דעת התוספות אפילו בטומאה דאורייתא הוי מצי לשנויי שהתירו משום כבוד מלכים, יעויין שם. נראה ממנו כאן שהבין בדברי התוספות דכבוד מלכים דוחה לאו דבל תשחית, ובאמת זה אינו ולא כיון התוספות לזה וכמו שכתבתי.

[אמר אברהם ס"ט: נראין דבריו בפשט דבריהם, מיהו עיין תוספות מציעא (דף ל"ב ב' בד"ה מדברי), דכתבו בהדיא "כמו בל תשחית דנדחה מפני כבודם" עיין שם. ואין לומר דלא באו דבריהם רק על שריפת הנשיא דהוזכר בברייתא [בע"ז], ובקרא לא כתיב אלא מלך, דלפי הנראה מהתם נפקא דקאי על צדקיהו, ובירמיהו (כ"א) קרי ליה נשיא, והי"ט הברייתא, ועיין מסכת שמחות פרק ח':]

אמנם בדיבור התוספות השני (ד"ה עיקור) כתבו "ואי משום בל תשחית וכו'", יש לומר דהא לכאורה נראה סותר לדבריו הנזכרים בדיבור הקודם^י. והיה נראה לי לתרץ, כיון דאפשר לקיים כבוד המלך לעקור במקום שאינו עושה טריפה, תו הוי ליה באיסור בל תשחית. ובריטב"א לעבודה זרה שכתב דבעיקור שיש בו טריפה (ד) אסור גבי מלך משום בל תשחית, דכשהתירו בל תשחית משום כבוד המלך היינו דוקא בעיקור^{טו} תשמישי המלך דהיינו מיטתו וכלי תשמישו וסוס שרכב עליו, אבל לקרון דהוי תשמיש דתשמיש לא התירו, עכ"ל. ובזה גם כן מיושב דברי התוספות.

ועוד ראה^{טז} ממאי דאיתא בירושלמי (סוף פ"ב דבבא מציעא ה"א): "רבי יוחנן הוה סליק מטבריא לציפורי חמא חד בר נש מתמן א"ל מה קלא במדינתא, א"ל חד רבן דמיך וכל עמא פריין (פי' רצין) מיטפלא ביה, ידע רבי יוחנן דהוא רבי חנינא, שלח ואייתי מאנין טבין דשבת (פי' בגדים שלו של שבת)

יד. דמשמע בתוספות שיש צד בל תשחית בעיקור.

טו. אצ"ל בעיקור.

טז. דמשום כבוד התורה לא גזרו חכמים.

ובזעין, ולא כן תני כל קרע שאינו של בהלה אינו קרע". פירוש, ואמאי המתין רבי יוחנן עד שהביאו לו מעירו בגדים של שבת, הלא עבר שעת החימום, ואינו קרע. ומשני: "רבי יוחנן בעא מעבד דרבה ומוקרייתה". פירוש, רבי יוחנן רצה לעשות דבר גדול לכבודו וליקרו. ומסיק שם שלא היה רבו מובהק אלא מקרא והגדה. הרי שלא עשה משום חיוב קרע, כי לא יצא בזה כיון שלא היה בשעת חימום, אלא משום כבוד ויקר לבד שלח לטבריא להביא בגדי שבת ולקורעם, ומה איכא בין שריפה לקריעה.

ובקידושין (דף ל"ב ע"א) בתוספות (ד"ה רב יהודה בסוף הדיבור)

כתב וז"ל: "אע"ג דאמרינן בסמוך כדי שיטול ארנקי ויטיל לים כו', התם מיירי בענין שיש לאב קורת רוח בכך, כגון שזורקו לים למירמא אימתא אאינשי ביתיה, דאי לאו הכי ובחנם משליך, הרי עובר הוא על בל תשחית, ורשע הוא" עכ"ל. הרי דאפילו בפסידא מרובה כהאי דמטיל ארנקי לים, אם מכוין לאיזה דבר ולא להשחתה, מותר.

ויש לדקדק בדברי התוספות אלו דהא בשבת (דף ק"ה ע"ב) לא חשב שם לגבי למירמא אימתא רק דברים

קלים: "רב יהודה שליף מצבייתא, רב אחא בר יעקב תבר מנא תבירי, רבי אבא תבר נכתומא". ומנא ליה להתוספות לומר דאפילו במטיל ארנקי לים מותר. מיהו יש לומר דגם בזה נתנו גבול, דכל דאפשר לעשות למירמי אימתא באופן שלא יהיה פסידא מרובה עדיף טפי, ומספר והולך מה שעשה כל אחד לפי ענינו, ומאני תבירא בני ביתו לא ידעו, אבל בודאי ימצא מציאות דלא יהיה אימתא אלא בהשלכת ארנקי כדברי התוספות הנזכרים.

אלא דזה קשיא ודאי מאי דמקשי הכא "והא קעבר משום בל תשחית", הא אפילו במטיל ארנקי לים דביה קיימינן ליכא משום בל תשחית, מכל שכן בזה. ומאי מתרץ "דעביד ליה בפומבייני [=מקום התפירה]", היינו דליכא פסידא, הא אפילו בדאיכא פסידא מרובה מותר. ואפשר לתרץ דכל הני היתרים הוא באופן דאיכא מצוה, או משום כבוד המלך ונשיא ותלמיד חכם. וגם למירמי אימתא אאינשי ביתא היינו נמי שיקבלו דבריו במילי דשמיא, או

יז. בקידושין (שם), "רב הונא שיראי באפי רבה בריה, אמר איזיל אחזי אי רתח אי לא רתח" ומקשה "ודלמא רתח וקעבר אלפני עור" ומתרץ "דמחיל ליה ליקריה", ושוב מקשה "והא קעבר וכו'".

הנאות הגוף, אבל היכא שלא בא אלא לנסות בנו אם יכעוס, והיה צריך מקודם למחול אולי יכעוס בנו ויעבור על לפני עור כו', כגון זה ודאי עובר על בל תשחית, אי לאו דעביד ליה באופן דליכא השחתה.

ובזה ניחא לי נמי מאי דאמרו בשבת (דף ק"מ, ב): "אמר רב חסדא, האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא דשערי, ואכל דחיטי קעבר משום בל תשחית". וכן רב פפא אמר שם כן לענין שיכרא וחמרא. והדר אמר "ולא היא, בל תשחית דגופא עדיף". דקשה טובא, מאי סלקא דעתך לומר בזה בל תשחית, שאינו מכוין לשום השחתה אלא להנאות גופו. ולפי מאי דאמרינן דכל היתר בל תשחית הוא במקום מצוה, אפשר לומר דפליגי תנאי בתענית (דף י"א, א) ובשאר דוכתי, אם היושב בתענית נקרא קדוש או חוטא, ואפילו לא ציער עצמו אלא מן היין. ורב פפא ורב חסדא סבירא להו דנקרא קדוש המסגף עצמו ועל כל פנים ליכא מצוה ועובר משום בל

תשחית, ומסקנא דגמרא דנקרא חוטא ולזה בל תשחית דגופא עדיף^ח:

ומצינו עוד גם בבל תשחית דאילן מאכל שהוא דאורייתא ולוקה, מלבד שכתב הרמב"ם

שם בהלכות מלכים (פרק ו'), כתב הט"ז (ביורה דעה סימן קי"ו סק"ו), דנצרך למקומו מותר לעקרו וכן עשה מעשה, והיינו משום דאינו מתכוין להשחתה אלא להרחבת חצירו. וראיתי בשו"ת בית יעקב^ט (סימן מ"ב) חולק על זה, ויצא לדון בדבר חדש, דמה שכתב בשולחן ערוך אבן העזר (סימן ה' ס"ד בהג"ה) דמקום רפואה מותר צער בעלי חיים, אבל בל תשחית איכא יעויין שם, אבל באמת כל דבריו תמוהים, ויען שאינו נוגע כל כך לעניינינו אכתוב בקצרה. ורציתי לומר תימה לפי דבריו מאי נפקא מינה בזה דמותר לרפואה משום צער בעלי חיים, כיון דאסור משום בל תשחית, וגם מה שהביא ראיה מתוספות בעבודה זרה (דף י"א),

יח. כלומר דרב פפא ורב חסדא דסבירא ליה דהמסגף עצמו נקרא קדוש, לכן אם יכול לאכול נהמא דשערי או לשתות שיכרא, ואוכל דחיטי ושותה חמרא, עובר משום בל תשחית. אבל למסקנת הגמרא דס"ל כמ"ד דהמסגף נקרא חוטא, אם כן אף בהנאות גופו אם אינו מכוין להשחתה ליכא בל תשחית.

יט. לרבי יעקב ב"ר שמואל אב"ד צוזמיר (גליציא), דפוס תנ"ו דף לז.

הבאתיו לעיל שכתבו "ואי משום בל תשחית וכו'",
האיך אפשר לומר דגם משום כבוד המלך איכא בל
תשחית, וברייתא מפורשת "שורפים על המלכים".
וגם בתוספות דלעיל מיניה הלא מפורש דליכא
בכבוד מלך בל תשחית, וצער בעלי חיים גדול מבל
תשחית, ואי משום דדברי התוספות סותרים, הלא
כבר הבאתי את דברי הריטב"א, וגם מה שנראה
לענ"ד ומיושב שפיר. וגם מה שהביא ראייה מחולין
[ז, ב] מהפרידות דרבי², אישתמיט דברי התרומת הדשן
(בפסקים סימן ק"ה), דרבי פנחס בן יאיר משום חסידות
וחומרא יתירה הוא דאמר הכי, ואין להאריך, ודברי
הט"ז עיקר להלכה. וכן בספר פאר הדור להרמב"ם
(סימן נ"ד) כתב לענין לעקור אילן וז"ל: "צריך לעקרו
וכו' ומה גם כדי לפנות המקום, ולזה יכול לעקרו"^{כא}
והתורה לא אסרה כי אם בעקירה בלי שום צורך

כ. שלא רצה רבי פנחס בן יאיר ליכנס לביתו בגלל שהיו לו פרידות
לבנות, א"ל רבי קטילנא להו, אמר לו רפב"י איכא בל תשחית.
כא. לשון השואל: "בחצר יאודי יש דקל אחד סמוך לכותל הנוטה
לרשות הרבים... ובימי החורף אשר הרוחות והרעמים גוברים פחדנו
שמא ישליכנה הרוח והוא סכנה מפני העוברים והשבים... יורינו מורה
צדק לעוקרו מאחר כי הוא מוכן לפורענות..." והתשובה היא "צריך
לעקרו שמא ח"ו יבא תקלה בסיבתו" ולא רק מפני הסכנה אלא אף
"כדי לפנות את המקום".

דאז הוי משחית, ולזה ציותה התורה 'לא תשחית את עצה' עכ"ל. דוק בקיצור דברי קדשו, כי כולל הרבה ממה שכתבנו.

[אמר אברהם ס"ט: עיין בתשובת בשמים ראש ז"ל (סימן של"ד), באילן מאכל בביתו שרוצה במקומו יותר פנוי, אי מותר לעוקרו על ידי גוי, ומסיק דעיקר איסורו דוקא דרך השחתה, ואפשר דצריך למקומו לא מיקרי דרך השחתה ואין להחמיר על ידי גוי כלל, עיין שם.]

וכל מה שהקשה על הרב בית יעקב הדרת גאונו שיחיה, כבר קדמו גאון עוזנו החקרי לב ז"ל (מהדורה בתרא חלק י"ד סימן י"א) עיין שם]:

עוד מצינו בריש פרק אין עומדין (ברכות דף ל"א, א): "מר בריה דרבינא עביד הלולא לבריה, חזינהו לרבנן דהוי קבדחי טובא, אייתי כסא דמוקרא בת ארבע מאה זוז, ותבר קמייהו ואעציבו. רב אשי עביד הלולא וכו'". ובתוספות שם [ד"ה אייתי]: "מכאן נהגו לשבר זכוכית בנשואין". וכן הוא בשולחן ערוך אבן העזר (סימן ס"ה, ס"ד בהג"ה) ובשולחן ערוך אורח חיים (סימן תק"ס, ס"ב). ולכאורה קשה טובא איך יעבור על בל תשחית לשבר כלי יקר כזה, היה לו להזכירם ענין

המיתה, וכמו שעשה רב המנונא זוטא בהלולא דיליה^{כב}.

וראיתי בספר סמיכת חכמים [ברכות שם] דמקשה עוד, וכי זה הוא דרך דבעל הבית יעצב את העם שלא יאכלו ולא ישתו, אדרבה דרך בעל בית לשמח את המסובין ולבקש מהם שישמחו בשמחתו שמחה שלימה. ומתרץ כי לא רצה להזכיר להם דבר עצבון בסעודה, אלא עבד דבר דמשתמע תרתי, כי זה הוא ששיבר כלי יקר כזה הוא הדרך השמח להראות להם כי כסף אין נחשב מרוב השמחה, ויאכלו וישתו וישמחו, וממילא יש בה גם עצבון, והרגישו ואעציבו, עיין שם, ודפח"ח. ודבריו ישים על פסוק [משלי יד, כג] "בכל עצב יהיה מותר". ונראה דעל פסוק [תהלים ב, יא] "וגילו ברעדה" שייך פירושו טפי, דבמקום שמחה גדולה כזה צריך לחבר גם רעדה, עיין שם. וכן בספר שאילת יעב"ץ (סימן ע"ו) מביא ראיה ממסכת תמיד (דף כ"ט, ב) ממאי דאיתא שם, "כל העצים כשרים למערכה חוץ משל גפן וזית וכו'", דכל דבר שהוא משום מצוה, ליכא בל תשחית, אפילו אם היה אפשר לעשות המצוה באופן אחר, וזה נאמר אפילו

בעצי מאכל שהוא מן התורה. וכן ראיתי בשו"ת מהרשד"ם (יורה דעה סימן נו"ן), קיים הכלל הזה דלא אסרה תורה אלא באינו מתכוין אלא לגוף השחתה:

עור מצינו לענין נחירת בהמה טהורה שכתב הט"ז יורה דעה (סימן קנ"ז ס"ק ד') דמותר אם יש לו הנאה מזה שאינו מתקלקל העור, תו אין בו משום בל תשחית ע"ש. וראיתי בב"ח אורח חיים (סימן תקנ"א סי' ש"ב)^{כג} "ומי שיש לו תיישים שזמנם הגיע לשחוט, ולמכור העורות מראש חודש ואילך, ורוצה ליתן לקצב גוי לנחרן, נראה כיון דישראל אסור לנחרן, וכדתניא עיקור שיש בו טריפה אסור, ושאין בו טריפה מותר, ופירש רש"י בעבודה זרה (דף י"א, א): 'עיקור שיש בו טריפה. שהבהמה נטרפת בהם אסור לעשותו, אף על פי שאין סופו ליהנות ממנו, אסור לגרום טריפות לבהמה בידים' עכ"ל. וכל שאסור לישראל עצמו, אסור לומר לגוי לעשותו, וכל שכן הכא דסופו ליהנות מהן. ואף על פי שהתוספות הקשו על פירש"י, והתירו לגרום להם טריפות, יש לנו לתפוס פירש"י לחומרא", עד כאן לשון הב"ח. ולא זכיתי להבין דבריו במה שהחליט לאסור נחירה,

וגמרא חולין (דף כ"ז, ב) "השוחט וצריך לדם, נוחר או מעקר". וגם מה שמביא דרש"י אוסר במסכת עבודה זרה הנזכר, אינו ראיה כלל, דמה שכתב רש"י אף על פי שאין סופו ליהנות ממנו, איכא משום איסור לעשות סחורה בדבר איסור, אבל לענין בל תשחית, אדרבה באין סופו ליהנות איכא משום בל תשחית, אבל בסופו ליהנות ליכא איסור בל תשחית דתו אין בו השחתה.

והא דאסור עיקור במקום שעושה טריפה במלכים, סבירא ליה לרש"י כיון דאפשר לקיים כבוד המלכים בעיקור בלא טריפות, אם כן אין כאן כבוד כלל ולא מצוה, ואסור משום בל תשחית. אי נמי על פי דברי הריטב"א שהבאתי לעיל^{כד}. מה שאין כן בנידון הב"ח, כיון שמרויח בעור ליכא בל תשחית כלל. ועיין בתבואות שור (סימן כ"ג, ס"ק כו) ויש לדקדק בדבריו ואין להאריך. ועיין שו"ת עבודת הגרשוני (סימן ע"ו^{כה}). וגם מאי דאמרינן בבבא קמא (דף קט"ו, ב) מים המגולים לא ישקה לבהמתו, וכתבו שם תוספות דמשום בל תשחית הוי, היינו נמי משום דאין לו שום הנאה,

כד. דרק בתשמיש התירו ולא תשמיש דתשמיש.

כה. בסימן הנזכר לא נמצא על ענין זה, אך נמצא בסימן י"ג.

ולא משום מצוה, פשיטא דעובר משום בל תשחית.
ואפשר נמי לומר דרש"י נקט משום סכנה היינו
משום דהברייתא בסכנה מיירי דחמיר טפי דאיכא
תרתיה:

והנה גם זאת ראינו כמה החמירו רבותינו ז"ל
בענין ביזוי ואיבוד אוכלים, "אין זורקים את
הפת ואין סומכים בו הקערה כו'" [ברכות נ, א], כמבואר
בשולחן ערוך ([או"ח] סימן קע"א, ס"א), וביותר באורח חיים
(סוף סימן ק"ע, סכ"ב) דבשותה מכוס, אסור ביין לשפוך
מעט וליתן לחבירו, משום בל תשחית. ולפי הגמרא
שלפנינו במסכת תמיד (דף כ"ז ע"ב) משמע, שאינו מועיל
קינוח אלא שטיפה. הרי שגם דבר מועט כזה חשוב
באוכלים, ועובר על בל תשחית. וגם פרורי פת
אפילו פחות מכזית, קשה לעניות אם מאבדם,
כמבואר אורח חיים (סימן ק"פ, ס"ד). וברייתא במסכת
שבת (דף קמ"ז, ב), דאסור לגרום להקיא משום הפסד
אוכלים, אם לא לרפואה. וגם מאכל אדם אסור ליתן
לבהמה משום בזיון אוכלים, כדאיתא בתענית (דף כ', ב),
ורש"י שם פירש משום שהוא כפוי בטובת הבורא.

ונראה כי גבי אוכלים ודאי הוי דאורייתא^כ
 כדאיתא בספרי שם [פרשת שופטים עה"פ "כי ממנו תאכל"] "רבי
 ישמעאל אומר, חס המקום על פירות האילן קל
 וחומר מאילן, ומה אילן שעושין פירות הזהירך
 הכתוב עליו, פירות עצמם על אחת כמה וכמה",
 עכ"ל. מכל מקום כתב הרמב"ם שפיר (בפרק ו' מהלכות
 מלכים, ה"י) שאינו חייב מלקות, משום דאין עונשים מן
 הדין:

בכל זאת מצינו בכמה מקומות בגמרא שהקילו^{כז}
 בהפסד וביזוי אוכלים אם אינו מכוין
 להשחתה לבד, והרי אמרו בברכות (דף ו', ב), ממשיכים
 מן הצינורות לפני חתן וכלה, והגם כי בשולחן ערוך
 (אורח חיים סימן קע"א, ס"ד) פסק כרש"י שצריך לקבלו בכלי,
 המעיין בבית יוסף ובב"ח יראה דהרשב"א [שם] ורבנו
 יונה [לז, ב] והראב"ד סבירא ליה דמותר אפילו שלא
 לקבל בכלי והולך לאיבוד, ולא פליגי אלא בטעמא
 דמלתא, דרש"י סבירא ליה דאין זה אלא לסימן

כו. אף לאלו דסבירא ליה דשלא באילנות לא הוי בל תשחית
 דאורייתא (ודלא כהכסף משנה), מ"מ גבי אוכלים ודאי הוי דאורייתא
 דילפינן מק"ו.

כז. כלומר, אף דחכמים הוסיפו גבולות על איסור תורה, לא החמירו
 באוכלים אם אין כוונתו לעצם ההשחתה.

טוב, ודי בהמשכה ולקבלו בכלי, והראב"ד והרשב"א
והרבינו יונה סבירא ליה דמשום שמחה עושים זה,
ובמקום שמחה כולי עלמא מודים דמותר גם
לאבדם. וגם הבית יוסף מודה בזה להב"ח, דמסיים:
"דלדידן דאין זה עיקר השמחה, אסור באזיל
לאיבוד" עכ"ל. משמע להדיא דבמקום שמחה מותר.

והאי דממשיכין יין בצינורות, לא בלבד בחתן
וכלה אתמר, אלא בתוספתא (דפרק ח', ה"ח) דשבת איתא:
"מעשה ביהודה והלל בניו של רבן גמליאל הזקן,
שנכנסו לכבול, והמשיכו אנשי העיר לפניהם
בצינורות יין ושמן" עכ"ל. ומקרא מלא דבר הכתוב
[בראשית מט, יא] "כיבס ביין לבושו". וגבי הנאות הגוף
מצינו במסכת בבא קמא (דף קט"ו ע"ב): "אמר שמואל
משום רבי חייא, שותין מלוג בסלע ומזלפין מלוג
בשתים"^{כח}, היינו שמזלפין על גבי קרקע יין חשוב,
ומביאו המגן אברהם (סימן קע"א ס"ק א' [בהקדמת הסימן]),
אפילו שלא לרפואה אלא הנאות הגוף. ואמר במסכת
עירובין (דף ס"ה [ע"א]) "כל שאין יין נשפך בתוך הבית
כמים, אין בו סימן ברכה" ומביאו הרמ"א ([או"ח] סימן

כח. "לשתיה אם ימצא יין בזול - לוג בסלע, יקח, אבל לזלף יקח
אפילו ביוקר, הלוג בשתיים סלעים, דהנאה יתירא היא", רש"י.

רצ"ו, ס"א) לענין הבדלה, לשפוך מעט על הארץ. ובט"ז שם [ס"ק א] מחמיר. וכן ראיתי בספר באר שבע בסוף הספר ([באר מים חיים] סימן ח') ובמסכת תמיד (שם דף כ"ט), ומהתימא שלא הזכיר שמה דברי הרמ"א הנזכרים.

ומה שמביא ראיה מהאי דממשיכין יין שצריך לקבלו, הרי כבר אמרנו דלא פליגי, דמשום שמחה מותר לאבדם. והראיה שמביא ממסכת תמיד שאסור לשטוף ביין, אינו ראיה כלל, דהתם השופך אין לו שום הנאה ולא שום שמחה אלא השחתה. וגם מהתימא על הבאר שבע שמביא ראיה לאסור מהרשב"א ורבינו יונה שכתבו דעיקר שמחת החתן וכלה הוא בהמשכת היין, ואפילו הכי בעינן לקבל בכלי, עיין שם. ובאמת הרואה דבריהם אינם מזכירים כלל לקבל בכלי, אדרבה משמע מדבריהם דביין כיון דעיקר שמחה בכך, מותר לאבדם, מה שאין כן בקליות ואגוזים דאין עיקר שמחה באיבודם, לכן אסור לאבדם. וגם הב"ח (בסוף סימן קע"א) כתב, דהרשב"א ורבינו יונה כהראב"ד סבירא ליה

דמותר לאבדם, דלא עדיף משמן ערב קודם ברכה,
שמותר לאבדם^{כט}, עיין שם.

וגם בגוף הענין כבר מובא בספרים בשם הרב
האר"י זיע"א לשפוך מכוס ההבדלה על הארץ, וכן
נוהגים וגם בכוס של ברכת אירוסין, איתא לשפוך
ממנו מעט על הארץ:

תו איתא במסכת חולין (דף פ"ח ע"ב): "היה מהלך
במדבר ואין לו עפר לכסות כו' שורף טליתו
ומכסה", וכן פסק בשולחן ערוך (י"ד [סימן כ"ח סעיף כ"א]).
וכתבו הפוסקים הטעם (ולא) [דלא] הוי מקלקל אלא
מתקן ומקיים מצותו וגדולה וכל חפצך לא ישוו
בה', עיין כנסת הגדולה שם [אות מ']. והנה הבית יוסף
מביא תשובת הגאונים וכן הוא בספר אור זרוע
[הלכות כיסוי הדם סי' שצו] אשר זכינו לאורו וזה לשונו: "אי
איכא גברא דחביב עליו טליתו מעוף או חיותא, אי
נמי דלא שוי דינר זהב האי עוף או חיותא היכי
ליעבד, ממצי דמא בבגדא כו'". והבית כתב על זה
"דבר תימא הוא דאם כן עדיף הוה ליה למתני האי
תקנתא, מלמתני שורף טליתו דאיכא משום בל

כט. שהתירו להעביר בהם את זוהמת הידים (ברכות נג, ב).

תשחית", עיין שם. והדרכי משה [ט] מתרץ שם דברי הגאונים, ובש"ך (ס"ק כ"ט) מביאו.

ולכאורה אינו מובן כלל דברי הדרכי משה במה שכתב: "דהא הגאונים לא כתבו, אלא אם לא שויא ההוא עופא זה הדינר זהב, דאז ודאי איכא בל תשחית כו', כדאיתא בפרק החובל [ב"ק צא, א] גבי אילן מאכל שדמיו יקרים לבנין, מותר לקצצו וכו'", עכ"ל. דקשה טובא מה דמיין האי להך דהחובל, דהתם כיון ששוה לבנין יותר, הרי אדורבה מרויח בקציצה זו וליכא בל תשחית, מה שאין כן אם אינו שוה לבנין יותר הרי מפסיד ואיכא בל תשחית, מה שאין כן הכא כי תאוה נפשו לאכול בשר במדבר, ואם הוא עשיר ואינו חושש על דינר זהב או שריפת טלית עבור הנאת אכילה, מאי בל תשחית איכא.

ולזאת נראה דבאמת כוונת הגאונים כך הוא דלא שווי הדינר האי עופא, אין רצונם לומר דמי העוף, אלא שאינו להוט כל כך אחר אכילת הבשר בכדי שיפסיד עליו דינר זהב, ואם לא נתיר לו האי תקנתא של הגאונים, לא ישחוט כלל, והוי דומיא דרישא דשורף טליתו, כתבו לישנא דחביב ליה טליתו מעוף. ולהכי ניחא, דלא כתבו אי נמי דלא

שוה טלית האי עוף, ולמה נקט דינר, אלא הכל ענין אחד. וגם לישנא דדרכי משה שסיים "אבל אי האי עופא עדיף טפי", ולא כתב שוה יותר, אלא הכוונה כמו שכתבתי. ובהכי שפיר הוי דומיא דהחובל, דהכל תלוי בכונה, אם יש לו איזה הנאה בהשחתה מותר. אחר כתבי זאת ראיתי בדרישה שם [ח], ונראה שכיון למה שכתבתי אלא שחיסור לשון יש שם, עיין שם, ודוק:

ועוד איתא במסכת (עבודה זרה) [מועד קטן] [כז], ב, "בראשונה היתה הוצאות המת קשה לקרוביו יותר ממיתתו, עד שהיו קרוביו מניחים אותו ובורחים, עד שבא רבן גמליאל ונהג קלות ראש בעצמו, ויצא בכלי פשתן, ונהוג העם אחריו בכלי פשתן". ופירש רש"י: "קשה לקרוביו, בתכריכים טובים". וקשה האיך לא אסרו חכמים עליהם מתחילה משום בל תשחית, וגם לשון קלות ראש דנקט הגמרא, משמע דכל שהוא כבוד המת אדרבא מצוה אפילו בתכריכים של מאה מנה, וכמו שכתבו התוספות בעבודה זרה (דף י"א ד"ה עוקרין) בהדיא. אלא מפני תקנת המת, שהיו קרוביו בורחים, נהג רבן גמליאל קלות ראש בעצמו.

ועל פי גמרא זו נתיישב לי מה דהוי קשיא לי
טובא מהאי דעבודה זרה (דף י"א) דאיתא התם:
"ומעשה שמת רבן גמליאל ושרף עליו אונקלוס הגר
שבעים מנה צורי", ומשמע שזה ששרף אינו משל
אונקלוס הגר אלא כלי תשמישו של רבן גמליאל,
מהאי דמקשה "והאמרת מה הן שורפים וכו'",
ומתרץ ששרף בגדים בשבעים מנה צורי, והיינו על
כרחך כלי תשמישו של רבן גמליאל. לפי זה קשה
טובא, מאי ענין להזכיר כאן אונקלוס הגר, כיון
דקיימא לן שורפין על הנשיאים, יהיה השורף מי
שיהיה. ועל פי גמרא הנזכרת יש לומר, מאחר שרבן
גמליאל בעצמו נהג קלות ראש שלא להרבות
בתכריכים, היו מסתפקים אולי קפיד גם בזה על
השריפה של הנשיאים, ומשום בל תשחית נגעו בה,
ואונקלוס הגר הוא שהכריע, מה שצוה על התכריכים
הוא משום תקנות העולם שהיו מניחים המת
ובורחים, אבל ענין השריפה של הנשיאים כדקאי
קאי. שוב ראיתי במסכת שמחות (פרק ח') פלוגתא בזה
ומתיישב גם כן, עיין שם^ל:

ל. וז"ל: "שורפין שריפה למלכים ואין שורפין שריפה לנשיאים. וכשמת
ר"ג הזקן שרף אונקלוס הגר יותר משמנים מנה, אמרו לו מה ראית,

וגם מצינו שגם על דקדוקי מצות מותר לאבד, ואינו עובר משום בל תשחית. כדאיתא בספר חסידים (סימן תתע"ט), שמותר להסיר יריעה מספר תורה, אפילו אין בה טעות, ולגונזה, בכדי להחליף ביריעה יפה ממנו, ואין בו משום בל תשחית, עיין שם. וכן מצינו באורח חיים (סימן ט"ו) דפסק שם הט"ז [ס"ק ב] והלבוש [סוף סעיף א'], דמותר להסיר הציצית מהבגד ולעשות אחרים יפים. והגם שהרב פרי מגדים שם כתב, דדעת הט"ז דדוקא להתיר ולא לחותכם ולהשליכם. אבל אינו מוכרח, כי סירכא דלישנא דש"ס נקיט מתירין ציצית. ובלבוש ובכנסת הגדולה שם להדיא, דמותר לחתכן לאיבוד. וכן משמע להדיא מדברי הרמב"ם (בפרק א' מהלכות ציצית, הט"ו), שכתב שם: "מתיר הראשון או חותכם". וכן בברכי יוסף שם [ס"ק א].

אמר להם כתיב 'בשלוש תמות ובמשרפות אבותיך' וגו' ואין רבן גמליאל יפה יותר ממאה מלכים שאין בהם צורך". ונראה מדברי רבנו שרוצה לתלות מחלוקת אונקלוס וחכמים, אם תקנת רבן גמליאל על תכריכים היתה משום בל תשחית, וא"כ גזירתו עומדת גם על הנשיאים, או תקנתו משום תיקון העולם, והשריפה על הנשיאים כדקאי קאי.

ואמרו רבותינו ז"ל בראש השנה (דף י"ח ע"ב): "צום השביעי זה ג' בתשרי וכו', ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו". והיינו נמי כשם שעושים זכר לחורבן בכל שנה ושנה, כך לסילוקן של צדיקים הוא בכל שנה, כעין צום גדליה. ובספר בינה לעיתים^{לא} חוקר מפני מה אנו מעלים זכרון חורבן בית המקדש כל שנה, ומה בצע להזכיר מה שכבר היה. והעלה שם, כי זה העצב והזכירה הוא עצם הנחמה. כי נודע טבע הנטבע באדם להשכיח מן הלב הדברים שכבר נעשו, אך לא יהיה כן אלא בדברים שאין תקוה להשיב, כעין המת הנשכח מהלב. אך אם נאבד אדם חי, זה אינו נשכח. וכן הוא בענין תוקף הזכרון שאנו עושים בכל שנה, הוא מוכיח כי לא לנצח ישכחנו, ויבא יום גאולה. וכמו כן נמי ענין סילוקן של צדיקים מה שמצטערים, הוא לאות על הנחמה כי נשוב ליהנות מאורם, וזכותם ישפיע עלינו ברכה וכל טוב. ואיתא בספרים הקדושים על מה שאמרו [תענית ל, ב]: "כל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה בנחמתה", הכונה הוא, כי באותו יום עצמו, לפי ערך עומק התפעלותו על

לא. לרבי עזריה פיגו, עת צרה דרוש נ"א.

גלות השכינה, כן לעומת זה יתרחב לבו ויאיר ויזדכך מוחו לעבודת ד' ותורתו בשמחה, וזה הוא זוכה בנחמתה. ודבר זה אמת, וצדיקים ילכו במ.

וכמו זה בענין סילוקן של צדיקים, בפרט בהאי דנידון דידן, אשר אנו מחכים יום יום כי בזכותו נזכה לגאולה, כדאיתא בתיקונים [רע"מ בזוה"ק ח"ג קכד, ב] "ובחבורא דא יפקון מגלותא", לזאת כל מה שבן אדם מבטש גרמיה ומתמרמר בלבו, כל אחד לפי מדתו, לערך זה שוב ישוב באור החוזר, ויאיר בלבו קדושת התורה, לשמוח שמחה של מצוה באמת. וזה שאמר הכתוב [קהלת ג, ד]: "עת ספוד ועת רקוד", שניהם שייכים להדדי. ואפשר דמהאי טעמא מר בריה דרבינא תבר כסא דמוקרא בת ארבע מאה זוזי בהילולא דבריה, היינו כדי שיהיה אחר זה שמחה שלימה:

והן עתה בנידון דידן, ידענו וראינו, יש אשר יחמו לבבם ברשפי אש שלהבת יה, וחיל יאחזון בזכור האדם קדושת אלקי האדון הזה, מובטחים אנו כי בחיבורא דא יפקון מגלותא, והאיך כלל כנסת ישראל יורדים פלאים, ובכל שנה נתוסף נפילה בעוונותינו הרבים, ונפלה ולא תוסיף. ובהתבונן כל

אחד על נגעי עצמו, האיך חושך ואפילה כסתנו, וכבהמות נחשבנו, הלא גם לבבו ובשרו ישרוף, אולי יכול לכולל לנגוע בקצה קדושת האדון אלקי הזה, המתעורר ומתגלה ביום הזה, וכמו שאמר כל שעתא כשעת חימום דמי.

וכן איתא בתוספות מועד קטן (דף כ"ד, א ד"ה וכל קרע), "דבכל שעה שיוכל להתחמם, אפילו לזמן מרובה אחר מיתה, קרוי שפיר בשעת חימום, כמו שאמר ברבנן משום דמדכרי שמעתייהו, הוא הדין נמי בכל עת שיוכל להתחמם עליו", עכ"ל. הרי דלאו דוקא בשעת מיתתו ואפילו לזמן מרובה. ופשיטא דמותר לשרוף משום כבודו, וזיל לאידך גיסא משום שמחה, וכמו שנקרא הלולא, וכמו שהעיד האר"י זיע"א [שער הכוונות דרושי הפסח והעומר, דרוש י"ב] על מוריננו הרב אברהם גלאנטי זיע"א שנענש על שאמר נחם בל"ג לעומר, שאמר לו הרשב"י כי ביטל שמחתו בזה, בודאי מותר לשרוף, קל וחומר מהילולא דחתן וכלה שהתירו ביזוי אוכלים דחמירא, וכמו שכתבתי לעיל, מכל שכן בגדים, כי יש אומרים דאינו אלא דרבנן וכנזכר, וכאשר כתבנו לעיל כי מר בריה דרבינא

תבר בארבע מאה זוזי כסא דמוקרא, וכתבנו בשם ספר סמיכות חכמים דמשום שמחה עשה זאת.

ומה שכתב כי שריפה על המלכים לא היה אלא כלי תשמישן, הלא כבר כתבנו והוכחנו שמותר לאבד בגדים אחרים לכבוד תלמיד חכם, אלא גם במלכים נראה כי גם אחרים שרפו, כי הלא שיטת הרמב"ם (בפרק ט' מהלכות עכו"ם הלכה ה'), אשר יום גנוסיא של מלכים הוא סוף הרישא דמתניתין^{לב}, ויום הלידה ויום המיתה עד סוף המשנה לא מיירי ממלך, ולשון הרמב"ם שהיו שורפים כלים, ובפירוש המשנה שורפים קטורת, ואינו מזכיר כלל כלי תשמישם אלא בהלכות אבל (פרק י"ד, הכ"ו) ובהלכות מלכים [פ"ב הל"א], ופשוט שהרמב"ם לא היה גורס במשנה תיבת "אַבֵּל"^{לג}, וכן הוא הגירסא בהרי"ף ורא"ש. ולפי

לב. לשון המשנה (ע"ז ח, א): "ואלו אידיהן של עובדי כוכבים, קלנדא וסטרנורא וקרטיסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום הלידה ויום המיתה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים כל מיתה שיש בה שריפה, יש בה עבודת כוכבים. ושאין בה שריפה, אין בה עבודת כוכבים." ופי' רש"י: "ויום הלידה. של מלך עושין כל בני מלכותו יום איד משנה לשנה ומקריבין זבחים" וכן בהמשך פירושן, שמעירי במלך.

לג. בהמשך המשנה (שם): "אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא מבית האסורין ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד". ואכן במשנה

שיטתו קשה מאי מקשה הגמרא עבודה זרה (דף י"א, א) "מכלל דרבנן סברי חוקה הוא, והתניא שורפים על המלכים", מאי מקשה מהדיוט למלכים שאין שורפים אלא כלי תשמישם לכבודם, אלא נראה ברור דפשיטא ליה להגמרא דהתירו שריפה על המלכים ונשיאים בכל גוונא, אלא כלי תשמישם הוא חיוב לכבודם, והוא הדין שאר כל אדם שרוצה לכבדם משלו מותר לשרוף כלים.

והא דמקשה על מאי דשרף אונקלוס "והאמרת מה הן שורפים וכו'", היינו משום דאונקלוס שלא ברצונם שרף, ובזה כלי תשמישם דוקא. ולזה מקשה "והא כתיב ובחוקותיהם", ומתרץ שגם עכו"מ אין עושים אלא לחשיבותא. וגם לפי מה שהאריך בריטב"א שם במה שאמרו "מיתה שיש בה שריפה חשיבא להו", וזה לשוננו: "היינו דכולי עלמא לאו חוקה הוא כלל, וזמנין דהוי מלך מקובל ולא עבדי ליה שריפה, דלא מצד שהוא מקובל עבדי ליה, אלא למי שהיה חשוב ואהוב להם, ורוצין לעשות לו

נוסח הרמב"ם (מהדורת קאפח) אינו גורס תיבת "אבל", והוא המשך על "יום הלידה ויום המיתה" דמיירי בכל אדם.

כבוד וכו', עכ"ל. והוא קאי בשיטת רש"י וראב"ד דיום המיתה מיירי במלך, ואם נימא דאין שורפים אלא כלי תשמישם, על כרחך בניו הוא דשרף להו, ומאי ראייה דהוא אהוב ורחוב בעיני העם, לומר דעבדי איד לעבודה זרה עבור זה, א"ו אמת שבניו שורפים כלי תשמישו וכל העם אחריו באהבתם למלך שורפים בגדיהם, והאי דנקט רש"י במשנה כלי תשמישו, חדא מנייהו נקט ושיגרת לישנא דגמרא נקט וק"ל:

עוד נראה דהאי דאמרו במשנה "מיתה שיש בה שריפה וכו'", היינו בכל שנה ביום המיתה היו עושים שריפה, דהא לשיטת רש"י ודעימיה דהאי יום המיתה אדלעיל קאי, שהוא איד קבוע, על כרחך להאי דאיתיה בכל שתא ושתא קחשיב להו, וכן פסק בש"ך (יו"ד סי' קמ"ח סק"ד), וכן כתב רש"י במשנה "בכל שנה ושנה, כל ימי בניו". ואין סברא לומר דאם היו יום המיתה ממש - שריפה, יזכרו כל ימי הבן, ופשטא דלישנא דמתניתין משמע הכי, דנקט שיש בה שריפה, ולא נקט שהיה בה שריפה, וכיון דביום המיתה שרפו כל כלי תשמישו, מאין מצאו לשרוף עוד. ועל כרחך שאר בגדים וגם שאר אנשים

שרפו וכנזכר. וזה סברא ישרה ואמת, והשתא דמסיק בגמרא דלאו חוקה הוא, אלא חשיבותא, פשיטא וכל שכן לעשות כן לכבוד התורה ביום המיתה, וכבר נודע בכל הש"ס דכבוד תלמיד חכם גדול ממלך:

ועוד ראייה ברורה מהא שאמרו במסכת תמיד (דף כ"ח ע"א): "ניכר שהוא ישן חובטו במקלו, ורשות היה לו לשרוף את כסותו, והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפים, שישן לו על משמרתו, רבי אליעזר בן יעקב אומר מעשה וכו' ושרפו את כסותו". וכן הוא ברמב"ם (בפרק ח' מהלכות בית הבחירה הלכה י'), הרי שהיה באונס כדאמר התם אונס שינה, וכבר הכו אותו עד שהקול נשמע, הוסיפו עוד לשרוף בגדיו לצערו ולא חששו על בל תשחית, אי משום לצערו יותר או משום כבוד המקדש.

קל וחומר בנידון דידן, לכבוד התנא אלקי הרשב"י זיע"א העומד לנו במקום קודש הקדשים, כדאיתא בזוהר הקדוש [ח"ה לח, א]: "מאן פני האדון ה', דא רבי שמעון בר יוחאי", על אחת כמה וכמה. וכל תלמיד חכם המבין ויודע ומכיר גודל קדושת המקום והיום בהלולא בל"ג לעומר, ידע כי השנים כאחד טובים ומצומדים כאשה אל אחותה, כי אי

אפשר בעולם להגיע אפילו אפס קצהו לשמחה אמיתיות השופע ביום הזה, אם לא כי יתבונן וילבוש חרדה ורעדה וישפיל עצמו ויבטש גרמיה, כמו שאמר בזוהר הקדוש [ח"ג קסח, ב] "גופא דלא סליק נהורא דנשמתייה, מבטשין יתיה", ולפי ערך הביטול והאין, וביטול המסך המבדיל החומר הגס, כן לעומת זה ממילא יבוא ויושפע אור השמחה, שמחה אלקית. ובזה נאמרה "וגילו ברעדה" אי אפשר לבוא הגילה אלא מתוך רעד שקדמו, ואם לאו, השמחה אינו אלא הוללות. ואם יש חשש על הבגדים, הלא יחוש גם על השמן הרב שנשרף שהוא יותר חמור מבגדים, שגם למערכה למזבח לא היו כורתים עצי זית שלא ימעטו השמן בארץ ישראל כדאיתא במסכת תמיד וכנזכר לעיל. אלא ודאי כל מה שעושים לכבודו שכרו הרבה מאוד, וחוששני מעונש מי שמערער על זה.

ומעיד אני באמת, כי בילדותי שמעתי פה מרבני קשישאי רבני הספרדים, אשר אבותם ראו וספרו להם, כי הרב הקדוש רבי חיים בן עט"ר זיע"א היה פעם אחת בהלולא^{לד} פה עיה"ק צפת ת"ו, וכשעלה

לד. ראה לעיל במבוא (עמוד 6 הערה 1) משכ"ש.

למירון והגיע לתחתית ההר שעולים משם אל המקדש ירד מהחמור, והיה עולה על ידיו ועל רגליו, וכל הדרך היה גועה כבהמה וצועק, היכן אני השפל נכנס למקום אש להבת שלהבת, קודשא בריך הוא וכל פמליה של מעלה הכא, וכל נשמות הצדיקים שמה. ובעת הלולא היה שמח שמחה גדולה, והוא בעצמו שרף כמה בגדים יקרים לכבוד הרשב"י זיע"א, וגם הזקנים מהספרדים פה ידעו ושמעו זה.

וזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, ויחוש לגאולנו

במהרה בימינו אמן כן יהי רצון:

הק' שמואל העליר

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי שָׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ. נִמְשַׁחַת מִמִּדַּת הַקֹּדֶשׁ.

נִשְׁאֵת צִיץ נֶזֶר הַקֹּדֶשׁ. חָבוּשׁ עַל רֹאשׁוֹ פֶּאֶרֶף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי מוֹשֵׁב טוֹב יְשֻׁבָּת. יוֹם נִסְתָּ יוֹם אֲשֶׁר בִּרְחַת.

בְּמַעֲרַת צוּרִים שְׁעֻמָּדָת. שָׁם קִנִּית הוֹדֶף וְהֶדְרֶף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים. לְמוֹדֵי יְיָ הֵם לּוֹמְדִים.

אוֹר מִפְּלֹא, אוֹר הַיְקוֹד הֵם יוֹקְדִים. הֲלֹא הִפְחָה יוֹרוֹף מוֹרִיף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי וְלִשְׁדָּה תְּפוּחִים. עָלִיתָ לְלִקוּט בּוֹ מְרִקְחִים.

סוֹד תּוֹרָה כְּצִיצִים וּפְרָחִים. נַעֲשֶׂה אָדָם נֶאֱמַר בְּעִבּוּרֶף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי נֶאֱזָרֶת בְּגִבּוּרָה. וּבְמִלְחָמָת אֵשׁ דָּת, הַשְׁעָרָה.

וְחֶרֶב הוֹצֵאתָ מִתְּעָרָה. שְׁלֹפֶת נֶגֶד צוּרְרִיף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי לְמָקוֹם אֲבִי שִׁישׁ. הִנֵּעַתָּ, לְפָנֵי אֲרִיָּה לִישׁ.

גַּם גָּלַת כּוֹתֶרֶת עַל עִישׁ. תְּשׁוּרִי וּמִי יְשׁוּרֶף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים. כּוֹ יְרוֹק מִתְּדֵשׁ חֲדָשִׁים.

שִׁבְעַ שְׁבָתוֹת סוֹד חֲמֻשִׁים. קִשְׁרֶת קִשְׁרֵי שִׁי"ן קִשְׁרִיף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי יו"ד חֲכָמָה קְדוּמָּה. הַשְׁקִפְתָּ לְכַבּוּדָּה פְּנִימָה.

וְל"ב נְתִיבוֹת רֵאשִׁית תְּרוּמָּה. אֶת כְּרוֹב מְמַשֵּׁחַ זִיו אוֹרֶף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי אוֹר מִפְּלֹא רוֹם מַעְלָה. יִרְאֵת מִלְּהַבִּיט כִּי רַב לָהּ.

תַּעֲלוּמָה, וְאִין קוֹרָא לָהּ. נִמְתָּ, עֵין לֹא תְשׁוּרֶף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי אֲשֶׁרִי יוֹלְדֶתֶף. אֲשֶׁרִי הָעַם הֵם לּוֹמְדֶף.

וְאֲשֶׁרִי הָעוֹמְדִים עַל סוֹדֶף. לְבוּשֵׁי חֲשֵׁן תַּפְּיֶף וְאוּרִיף:

בַּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֲשֶׁרִיף שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרִיף:

וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי.
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא, אֲשֶׁרִי עֵין רִאֲתָהּ,

לֵב חָכָם יִשְׁכִּיל פִּיהוּ, אֲדוֹנֵנוּ בֶר יוֹחָאִי:
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

בְּרוּךְ הוּא מִפִּי עֲלִיוֹן, קָדוֹשׁ הוּא מִהֲרִיזוֹן,

מֵאוֹר גָּלִיל הָעֲלִיוֹן, אֲדוֹנֵנוּ בֶר יוֹחָאִי:
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

גָּבוֹר וְאִישׁ מְלַחֲמָה, בְּדַת תּוֹרָה תְּמִימָה,

מֵלֵא מִדָּע וְחֻכָּמָה, אֲדוֹנֵנוּ בֶר יוֹחָאִי:
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

דָּרַשׁ כָּל תַּעֲלוּמוֹת, בָּעֵז וְתַעֲצוּמוֹת,

עָלָה מַעֲלֹת רָמוֹת, אֲדוֹנֵנוּ בֶר יוֹחָאִי:
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

הַחֲבֵא בְּתוֹךְ מַעֲרָה, מִפְּנֵי הַגְּזֵרָה,

שֵׁם לְמַד סְתֵרֵי תּוֹרָה, אֲדוֹנֵנוּ בֶר יוֹחָאִי:
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

וְשֵׁם נִבְרָא מַעֲיֵן לוֹ, וְחָרוֹב לְמֵאֲכָלוֹ,

מָה טוֹב חֶלְקוֹ וְחֻבְלוֹ, אֲדוֹנֵנוּ בֶר יוֹחָאִי:
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

זָכַר צְדִיק לְבִרְכָּה, יֵדִין רִיכָא וְבֶר רִיכָא,

זָכָה רַבִּים וְזָכָה, אֲדוֹנֵנוּ בֶר יוֹחָאִי:
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

חִדַּשׁ כַּמָּה חֲלָכוֹת, הֵן בְּמִשְׁנָה עֲרוּכוֹת,

זֶה הַפֶּרֶגֶז מִמְּלָכוֹת, אֲדוֹנֵנוּ בֶר יוֹחָאִי:
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

טִהַר אֶת עֵיר טְבִירָיָה, עָשָׂה אוֹתָהּ נִקְיָה,

הוֹדוּ לוֹ מִן שְׁמַיָא, אֲדוֹנֵנוּ בֶר יוֹחָאִי:
וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לֵחֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

יֵדַע כָּל הַנִּסְתָּרוֹת, דְּבָרָיו עוֹשִׂים פְּרוֹת,

בְּטַל כַּמָּה גִּזְרוֹת, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

כָּל יָמָיו אֲשֶׁר חָיָה, אוֹת הַקֶּשֶׁת לֹא נִחְיָה,

כִּי הוּא אוֹת עוֹלָם חָיָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

לְכָל יִשְׂרָאֵל הָאִיר, בְּסוּד תּוֹרַת הַבְּהִיר,

בְּאוֹר הַחֲמָה מִזְהִיר, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

מִקּוֹם בָּחַר בְּשִׁמְיָא, עִם הַנְּבִיא אֲחֵיָה,

זֶה מִבְּנֵי עֲלִיָּה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

נִחְמָד מְאֹד לְמַעֲלָה, זָכָה לִיקָר וּגְדֻלָּה,

סֵתֵר עֲלִיּוֹן לוֹ נִגְלָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

סִינֵי סִינֵי לוֹ נִקְרָא, אֲרִי שִׁבְחָבוֹרָה,

מִמֶּנּוּ תִצֵּא תּוֹרָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

עָשָׂה שְׁבָעִים תְּקוּנִים, יְקָרִים מִפְּנִינִים,

בָּם תִּקַּן הָעֲלִיּוֹנִים, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

פֶּתַח אֶת פִּיו בְּחִכְמָה, הוֹצִיא אוֹר תַּעֲלוּמָה,

תִּקַּן זִהְרֵי חֲמָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

צְדִיק יְסוּד הָעוֹלָם, גָּלָה מִדֶּרֶשׁ הַנֶּעְלָם,

יָכוֹל לְפִטּוֹר הָעוֹלָם, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

קוּלוּ זִמְר עָרִיצִים, וְהִכְרִית אֶת הַקּוֹצִים,

וְהַצִּיל הַלְּחוּצִים, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. וְאִמְרָתָם כֹּה לַחֲ, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָא:

רָאָה פָּנָיו מְאִירִים, בְּשִׁבְתּוֹ עִם חֲבֵרִים,

עַתָּה גָּלָה סוֹד נִסְתָּרִים, אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לְחִי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאִמְרָתָם כֹּה לְחִי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

שְׁלוֹם רַב עַל מְשַׁכְּבוֹ, מַה יָּפִיו וּמַה טוֹבוֹ,

דּוֹבֵר אֱמֶת בְּלִבּוֹ, אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לְחִי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאִמְרָתָם כֹּה לְחִי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

תּוֹרָתוֹ מִגֵּן לָנוּ, הִיא מְאִירַת עֵינֵינוּ,

הוּא יִמְלִיץ טוֹב בְּעֵדֵינוּ, אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

וְאִמְרָתָם כֹּה לְחִי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְאִמְרָתָם כֹּה לְחִי, רַבִּי שְׁמַעוֹן צְדִיקָאִי:

אֲשֶׁרֵינוּ מַה טוֹב חֲלָקֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אָב הַרְחֵמֵן שְׁמַע קוֹלֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

אֲתָה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אֲשֶׁרֵינוּ מַה טוֹב חֲלָקֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

בְּמִהְרָה יָבוֹא וַיִּגַּל לָבֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

בֶּן דָּוִד יָבוֹא וַיִּנָּאֲלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אֲשֶׁרֵינוּ מַה טוֹב חֲלָקֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

גָּלָה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

גְּאֻלָּה שְׁלָמָה תִּנָּאֲלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אֲשֶׁרֵינוּ מַה טוֹב חֲלָקֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

דַּעַה וְהַשְׁכֵּל תְּבוֹנֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

דּוֹר יִשְׁרִים תְּבָרְכֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אֲשֶׁרֵינוּ מַה טוֹב חֲלָקֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

הָשֵׁב שְׂכִינְתְּךָ לְצִיּוֹן עִירֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

הַיּוֹם תִּשְׁמַע שׁוֹעֲתֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אֲשֶׁרֵינוּ מַה טוֹב חֲלָקֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

וְתַעֲרֵב לְפָנֶיךָ תִּפְלִתֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

וְלְצִיּוֹן בְּשׁוּבוֹ יִזְכּוּ עֵינֵינוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אֲשֶׁרֵינוּ מַה טוֹב חֲלָקֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

זכות אבות יגן עלינו, בהלולא דבר יוחאי:

זה ה' קוינו ויושיענו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

חוס ורחם נא עלינו, בהלולא דבר יוחאי:

חמל עלינו ועל עוללינו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

טוב ומיטיב הדרש לנו, בהלולא דבר יוחאי:

טובך וחסדך עלינו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

ידבר עמים תחתנו, בהלולא דבר יוחאי:

יהי ה' אלוּקינו עִמָּנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

פתר הילומים לראשינו, בהלולא דבר יוחאי:

פבוד והדר תעטרנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

לשם ולתהלה תתנו, בהלולא דבר יוחאי:

לחם חקנו הטריפנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

מלך רחמן רחם עלינו, בהלולא דבר יוחאי:

מברכתך מלא ידינו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

נאור ואדיר אל תשפחנו, בהלולא דבר יוחאי:

נהלנו לציון גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

סוף וקץ לכל צרותנו, בהלולא דבר יוחאי:

סלח נא לעווננו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

עת רצון היום לנו, בהלולא דבר יוחאי:

עזרנו אלקי ישענו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי: ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

פֿתַח לָנוּ שַׁעֲרֵי רַחֲמִים לְתַפְלִיתָנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

פֿרָנְסָה בְּרוּחַ תְּפָרְנִסְנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אָשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֲלָקְנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

צְמִיחַת קָרָן לְגוֹאֲלֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

צִדְקָה וְחֶסֶד עֲשֵׂה עִמָּנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אָשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֲלָקְנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

קָרַע רֵעַ גֹּזֵר דִּינֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

קוֹמִם קָהַל עֲדֻתָנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אָשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֲלָקְנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

רְצוֹנֵנוּ לְרֵאוֹת מַלְכֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

רַפּוּאָה שְׁלֵמָה תִּרְפְּאֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אָשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֲלָקְנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

שָׁכַן כְּמֹאז בְּאַהֲלֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

שׁוּבָה ה' אֶת שְׁבוּתָנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אָשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֲלָקְנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

תַּעֲלֵנוּ בְּשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי:

תִּבְנֶה לָנוּ מִקְדָּשֵׁנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי:

אָשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֲלָקְנוּ, בְּהַלּוּלָא דְּבֵר יוֹחָאִי: וּמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ, בְּזִכּוֹת אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאִי: